

● **Mitt tips** | 20 Roer ned med leire ● **Reportasje** | 22 Ferskingen fryder seg
● **Portrett** | 28 Den frie Willoch ● **Gylne øyeblikk** | 33 En formidabel utvikling

UTDANNING

20

1. DESEMBER 2017

utdanningsnytt.no

Finnmark:

En annen fortelling

Redaksjonen

Knut Hovland
Ansvarlig redaktør
kh@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Sjef for nett, desk og layout
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad (perm.)
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Hans Skjong
Journalist
hs@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Tore Magne Gundersen
Presentasjonsjournalist
tmg@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Bokansvarlig/korrekturleser
sj@utdanningsnytt.no

Synnøve Maaø
Markedssjef
sm@utdanningsnytt.no

Randi Skaugrud
Markedskonsulent
rs@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedskonsulent
ls@utdanningsnytt.no

20
1. DESEMBER 2017
utdanningsnytt.no

Innhold

10

● Hovedsaken: FINNMARK PÅ RETT VEI

– Vi er på rett vei, sier Kåre L. Aasprong om medvinden i skolene i Finnmark. Selv er han inspektør ved Nesseby oppvekstsenter.

● Gylne øyeblikk 33

Barnehagestyrer Ragnhild Opdahl forteller om hvordan et fast løft(e) førte til et hjertevarmende øyeblikk i hverdagen.

Innhold

Aktuelt	4	Gylne øyeblikk	33
Aktuelt navn	8	På tavla	34
Hovedsaken	10	Innspill	36
Kort og godt	18	Debatt	42
Ut i verden	19	Kronikk	48
Mitt tips	20	Stilling/kurs	52
Reportasje	22	Kryssord	53
Aktuelt	24	Minneord	54
Glimt	26	Lov og rett	55
Portrett	28	Fra forbundet	56
Friminutt	32		

● Mitt tips

Elevar frå Kroatia, Syria, Ghana og fleire andre land lærer å lage keramikk på Veitvet skole i Oslo.

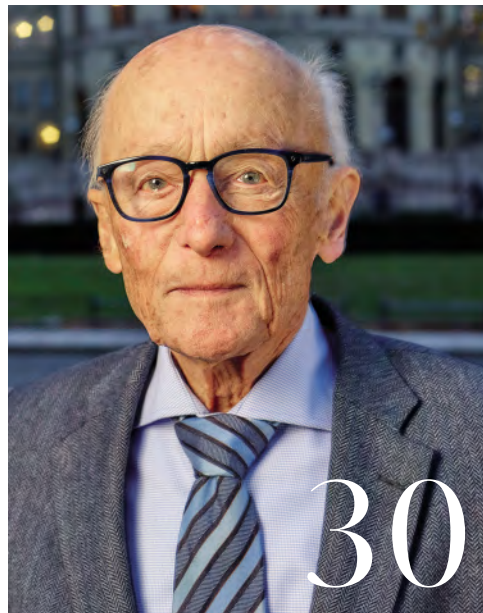
Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

Reportasje

– Jeg har definitivt valgt riktig studium, sier barnehagelærerstudent Vetle Vestad, vel tre måneder inn i studiet.

Portrett

Som statsminister opphevet han kringkastingsmonopolet, liberaliserte lukningsvedtektene og deregulerte boligmarkedet. I dag er Kåre Willoch imidlertid mest opptatt av å bli kvitt barnefattigdommen i Norge.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2017: 164.338
issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Sörmlands Printing Solution
www.sormlandsprinting.se

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen. Mer informasjon: presse.no/pfu/etiske-regler

Forsidebildet

Flere elever i Finnmark gjennomfører videregående opplæring, ikke minst i yrkesfag. Der får også elevene bedre karakterer nå enn før.

Foto: AlekZotoff/iStock

Leder Steffen Handal

1. nestleder Terje Skyvulstad

2. nestleder Hege Valås

Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

Leder

Knut Hovland | Ansvarlig redaktør

Færre og fyldigere utgaver av Utdanning i 2018

Dette er den siste utgaven av Utdanning i 2017. Vi har lagt bak oss et år med mange viktige saker, med ulike debatter og innspill og mange reportasjer om alt det gode arbeidet som skjer i norske barnehager og skoler. Vi som jobber i Utdanning og i tidsskriftene til Utdanningsforbundet, er heldige som får møte så mange engasjerte og dyktige barnehagelærere, lærere, lærerutdannere, ulike spesialister og ledere i hele utdanningssystemet. Det er hele tiden nok å øse av, og vi får mange tips og hyggelige henvendelser fra de over 200.000 leserne våre.

Men vi skriver ikke bare om det som går bra, vi tar også opp temaer som er vanskelige, sammensatte og svært alvorlige – som overgrep mot barn og unge i norske barnehager og skoler. De sakene vi hadde om dette ved inngangen til 2017 fikk stor oppmerksomhet i andre medier og skapte mye debatt rundt om i landet. Hovedreportasjen ble belønnet med «Årets gravepris» i Fagpressen og var én av fem kandidater blant alle norske medier til prisen for årets nyhetsdekning under Mediedagene i Bergen i mai. I tillegg ble Utdanning kåret til «Årets fagblad» blant landets droyt 200 fagblader. Ikke rart vi var stolte.

Det er svært ressurskrevende å arbeide med slike saker som overgrepssaken, men dette er noe vi kommer til å gjøre mer av i 2018 og i årene som kommer. Vi skal gå i dybden i flere viktige temaer, uten at vi her og nå vil rope hva det kommer til å handle om. Dette er en satsing som bladstyret til Utdanning slutter opp om, og som vi er sikre på at leserne også vil sette pris på. Det innebærer samtidig at Utdanning vil komme noe sjeldnere enn det har gjort de siste årene. Det vil komme et nytt blad hver tredje uke i stedet for hver fjortende dag. I leserundersøkelsen vi gjennomførte for noen måneder siden, svarte nær halvparten av leserne at bladet kommer ut litt for ofte, og det har vi tatt hensyn til. Men det vil bli et fyldigere og enda bedre blad enn tidligere med både gravesaker, nyhetssaker og hverdagssaker – og fortsatt mye debatt og innspill pluss mye annet godt og aktuelt stoff.

Da undertegnede begynte som ansvarlig redaktør i Norsk Skoleblad i 1990/91, hadde vi 40 utgivelser av bladet hvert eneste år. Det var viktig for oss å være aktuelle og få med så mye som mulig av det som skjedde innenfor våre områder. Men nå har vi nettutgaven vår, Utdanningsnytt.no, som fylles mye av det behovet. Den har hatt en flott utvikling de senere årene, og vi har nå nesten 150.000 unike brukere per måned. Det fortsetter å stige jevnt og trutt. Vi ønsker alle våre lesere på både papir og nett en riktig god jul og et godt, nytt år – det blir mye spennende å skrive om og lese om!

Knut Hovland

Lærernormen

KrF vil gi lærerne statlig lønnspakke

– Vedtaket om lærernorm må følges opp med ei statlig lønnspakke for lærere, sier Hans Fredrik Grøvan i KrF.

Grøvan er partiets utdanningspolitiske talsperson på Stortinget.

– Det er skapt et inntrykk av at å være lærer betyr vanskelige arbeidsforhold og dårlig lønn. Dette er trolig en viktig grunn til at det står flere

hundre plasser ledige i lærerutdanninga. Lærernormen vil bety store forbedringer av arbeidsforholda for lærerne, sier Grøvan, og fortsetter:

– Men skal vi få flere til å søke lærerutdanning samtidig som flere med lærerutdanning vender tilbake til skolen fra andre yrker, må vi også øke lønna. Og vi må ha flere lærere for å få gjennomført lærernormen, sier Hans Fredrik Grøvan til Utdanning.

Den nye lærernormen slår fast et maksimumstall for antall elever per lærer på ulike klassetrinn gjennom hele grunnskolen. ILL.FOTO ERIK M. SUNDT

– En norm skaper ikke en eneste ny lærer

De som har vedtatt at det skal være større lærertetthet i skolen, må også sørge for at det er nok kvalifiserte lærere til å fylle disse stillingene, mener KS.

I går ble det klart at budsjettpartiene er enige om en lærernorm på grunnskolenivå som fases inn frem mot høsten 2019. Normen skal evalueres underveis. Kompetanse- og karakterkravene som er innført, ligger fast.

– Når nå vedtaket først er gjort, håper jeg at vi ikke ender opp med enda flere undervisere uten godkjent kompetanse, sier Helge Eide, område-

direktør for interessepolitikk i KS, til Utdanning.

– Det er svake bevis for at læringsutbyttet øker ved større lærertetthet. Det er andre ting som er like viktig, som lærernes kompetanse, sier Eide.

Han er enig med Utdanningsforbundets leder Steffen Handal i at det trengs flere lærere.

– Men det er staten, ikke kommunene, som har ansvar for lærerutdanningen i Norge. Vi vet at vi mangler mange lærere allerede, og med overgang fra fireårig til femårig lærerutdanning vil vi «miste» et helt årskull av nyutdannede lærere. En ny norm skaper ikke en eneste ny lærer, sier Helge Eide.

– En viktig dag for skolen

Leder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal, er godt fornøyd med å få på plass en lærernorm.

– En fantastisk stor takk til KrF som har kjempet fram dette. Innføringen av en slik nasjonal minimumsnorm for lærertetthet på skolenivå kan få stor betydning og vil gjøre det mulig å ha mindre klasser og gi elevene mer tilpasset undervisning, sier Steffen Handal til Utdanning.

– Den vil også sikre at penger som bevilges til økt lærertetthet, faktisk blir til lærere. Det er viktig. En stor takk går også til alle andre partier som har engasjert seg og gjort dette mulig, sier Handal.

Glede blant elevene

Elevorganisasjonen er svært fornøyd med at lærernormen er sikret.

– Dette er et stort steg i riktig retning, for vi vet at det i dag er et problem at det mange steder er for mange elever per lærer, sier EOs leder Rahman Chaudhry til Utdanning, og fortsetter:

– Vi vet at tidlig innsats er viktig for å tilpasse undervisningen for elever som har spesielle behov. Derfor er jeg glad for at lærerne nå vil få tid til akkurat det, sier han.

Lærernormen

En nasjonal norm for lærertetthet er en del av budsjettavtalen som regjeringspartiene, KrF og Venstre forhandlet ferdig 22. november. Den sikrer maksimalt 15 elever per lærer i 1.–4. trinn og 20 elever per lærer i 5.–10. trinn, i snitt per skole. Lærernormen innføres delvis i 2018, og med full virkning i 2019. Som en del av

budsjettavtalen skal det bevilges 200 millioner kroner til dette for 2018.

Ifølge Utdanningsdirektoratet vil dette kreve nærmere 3000 flere årsverk. Det er anslått at reformen vil koste rundt 850 millioner kroner i året.

● **Kompetansekrav**

Prisen for flere lærere er avskilting

Det er nå flertall på Stortinget for å gi de nye kompetansekrava for lærere tilbakevirkende kraft. Det er prisen KrF må betale for å få gjennom økt lærertetthet.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

Finanspolitisk talsmann for KrF, Kjell Ingolf Ropstad innrømmer at de måtte gi slipp på avskilting av lærere for å få til en norm for lærertetthet. FOTO HÅKON MOSVOLD LARSEN / NTB SCANPIX

– For Høyre og Venstre var de nye kompetansekrava svært viktige. Vi ville ha igjennom lærertettheten. Vi er imot avskilting av lærere, men inngikk dette kompromisset for å få igjennom lærertettheten, sier KrFs finanspolitiske talsmann Kjell Ingolf Ropstad til Utdanning.

– Hvordan skal dere få gjennomført økt lærertetthet hvis lærere som er i skolen i dag, avskiltes?

– Det tror jeg vil bli et viktig poeng i de diskusjonene som nå kommer. For nå skal vi i fellesskap begynne å diskutere rekrutteringstiltak, sier Ropstad.

– Vi er imot kompetansekrava fortsatt. Men regjeringa vil stille seg lojalt til økt lærertetthet, og vi må være lojale mot deres kompetansekrav. Sånn blei det, sier Kjell Ingolf Ropstad.

Dermed ser det ikke ut til å bli flertall for Senterpartiets forslag om at lærere som er utdanna før 2014 skal unntas de

skjerpa utdanningskrava for å undervise i norsk, samisk, tegnspråk, engelsk og matematikk.

SV er oppgitt

SVs representant i Stortingets utdanningskomité, Mona Fagerås, sier til Utdanning at hun er fullstendig oppgitt.

– Jeg fortviler over at prisen for lærernormen er tilbakevirkende kraft for de nye kompetansekrava og innføring av krav om matematikk-karakter på minst fire for å komme inn på lærerutdanninga, sier hun.

– Vi skal ha høring på Stortinget om tilbakevirkende kraft for kompetansekrava 15. desember. Jeg har gått ut fra at høringa var en del av et godt og grundig arbeid som komiteen skulle gjøre med dette spørsmålet, sier hun.

– Vil dere avlyse høringa nå?

– Nei, vi må gjennomføre høringa og fortsette arbeidet, sier Mona Fagerås.

MEST LEST:

● Budsjettpartiene er enige om ny lærernorm

● Planker og pappør kan forvandles til en flott bilkrok

● Prisen for lærertetthet er avskilting av lærere

● – Dataverktøyet kan brukes til å sammenligne lærere

● – Når ungane får synge, lærer dei betre

● KrF: – Lærerne må få statlig lønns pakke

Gikk du glipp av denne?

Langt flere i skole og barnehage varsler barnevernet

Ansatte i skole og barnehage melder stadig oftere fra til barnevernet. For ti år siden undersøkte barnevernet litt over 4000 tips fra barnehager og skoler. I fjor var det nesten 10.000.

**Utdanningsnytt.no/
barnevern0411**

– Særdeles uklokt kompromiss

– Utdanningsforbundet fortsetter arbeidet mot avskilting av lærere, sjøl om stortingsflertallet nå vil stemme for avskilting, sier nestleder i Utdanningsforbundet Terje Skyvulstad.

– De nye kompetansereglene skal gjelde fra 2025. Avtalen mellom KrF og regjeringa gjelder statsbudsjettet for 2018.

Så vi fortsetter arbeidet mot avskilting av lærere. Økte kompetansekrav er bra, og krava til lærerkompetansen har økt jamt og trutt opp gjennom åra. Men aldri tidligere er de som er utdanna før det nyeste kravet, blitt pressa ut av skolen, sier Skyvulstad til Utdanning.

– Hva synes du om å sette lærertetthet opp mot tilbakevirkende kraft for kompetansekravet?

– Jeg synes det er særdeles uklokt. Økt lærertetthet krever flere lærere. Da kan ikke avskilting av aktive lærere være metoden. Vi kan heller ikke ha mange lærere i permisjon for etterutdanning samtidig med at vi skal innføre den nye lærertettheten, sier Terje Skyvulstad.

«Hjernen og hjertet»

Innfører nytt dataverktøy uten offentlig debatt

Et nytt dataverktøy kalt «Hjernen og hjertet», ble i fjor høst tatt i bruk av skoleeiere og skoleledelse ved de videregående skolene. I alt 17 av 19 fylkeskommuner sa ja uten noen offentlig debatt rundt hva de innsamlede resultatene skal brukes til.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Det private konsultantselskapet Rambøll inngikk i 2015 en rammeavtale med fylkeskommunene. På et såkalt «leder-dashbord» får skoleledelsen mulighet til å se diagrammer basert på koblingen av opplysninger fra ulike databaser. Databasene er blant andre Extens, Vigo, Elevundersøkelsen, Udir og Skoleportalen.

Ett av måleverktøyene er en «resultatbrowser» som gjør det enkelt for skoleeiere eller skoleledere å sammenligne hvilke resultater lærere og elever oppnår. Ledere skal få tilgang til resultatene fra alle enhet-

ter innen eget ansvarsområde.

Utdanningsdirektoratet har gitt Rambøll tilgang til rådata fra Elevundersøkelsen, men med begrensninger knyttet til personopplysningsloven og vilkår fra personvernombudet for forskning. Rambøll har også fått konsesjon fra Datatilsynet. Den innebærer blant annet at analysene de gjør på vegne av skoleeier, ikke skal kunne føre til at svarene i Elevundersøkelsen kan spores til den enkelte elev, ifølge Eirin Oda Lauvset, seniorrådgiver i Datatilsynet.

Dataene fra Elevundersøkelsen

SKJERMDUMP FRA DEN DANSKE VERSJONEN AV «HJERNEN OG HJERTET».

skal legges inn per klasse og ikke per individ. Kommer det fram sensitive opplysninger, trengs det en særskilt tillatelse til å håndtere det.

I Rambølls manual «Rambøll Results» står det at det skal være mulig å «koble svaret fra for eksempel én leder med svarene fra relevante medarbeidere, brukere eller elever.»

– Slik de beskriver det her, kan det se ut som om de mener at opplysningene kan knyttes til enkeltpersoner. Men data fra Elevundersøkelsen skal ikke kunne knyttes til enkeltelever. Derfor virker det underlig at de beskriver muligheten de har til en slik kobling, sier Lauvset.

– Et demokratisk problem

Sentralstyremedlem Thom Jambak i Utdanningsforbundet mener innføring av systemet skulle vært politisk behandlet og drøftet med organisasjonene.

– Det er et demokratisk problem. Etter hva jeg forstår, er dette bestilt av fylkesutdanningsjefene. De er administrativt tilsatte i et politisk system, men har bestilt et stort overvåkingssystem uten å ta det opp med dem som dette skal brukes

av – eller på – eller med politikerne, sier Thom Jambak i sentralstyret i Utdanningsforbundet.

– Jeg er svært overrasket over at de tillitsvalgte i min organisasjon ikke engang har hørt om at et privat konsultantselskap nå får hånd om så omfattende resultatmålinger. Om dette blir brukt til mer rigid styring og til overvåking av lærere, vil det føre skolen i feil retning, advarer han.

– Følger instruksene

Clas Lenz, med tittelen managing consultant, svarer følgende på vegne av Rambøll i en e-post til Utdanning: «Utdanningsnytt har i en artikkelrekke reist spørsmål ved Rambølls rolle og bruk av data i Hjernen & Hjertet.

Det er sentralt å poengtere at fylkene er oppdragsgiver og at Rambøll er databehandler på vegne av fylkeskommunene i utviklingen av Hjernen & Hjertet. Rambøll benytter ikke dataene til egne analyser eller formål. Vi behandler data på instruks

fra fylkeskommunene. I Hjernen & Hjertet behandles verken personal- eller økonomidata. Det gjøres ingen koblinger av datasett i systemet til fylkene. Og om det skal kobles datasett, må det skje i samsvar med lov og på instruks fra dataansvarlig oppdragsgiver. Videre vil vi også presisere at statistikken publiseres med de samme reglene som Utdanningsdirektoratet benytter i Skoleporten for å beskytte respondentene mot identifisering.»

Les mer om saken på Utdanningsnytt.no

Aktuelt navn

Vil skamkulturen til livs

Shabana Rehman Gaarder skal lede stiftelsen «Født fri», som skal bekjempe skamkultur og sosial kontroll i minoritetsmiljøer. For politisk inspirasjon besøker hun sin mor.

TEKST Hans Skjong | hs@utdanningsnytt.no

FOTO Shabana.no

● Shabana Rehman Gaarder (41)

Hvem
Norsk stand up-komiker, tekstforfatter og foredragsholder.

Aktuell
Skal lede den nye stiftelsen «Født fri», som skal bekjempe skamkultur og sosial kontroll i minoritetsmiljøer. Medstiftere er forfatter Amal Aden og skuespiller og filmskaper Iram Haq.

«Vi forholder oss til det Norge allerede er.»

Hva er målet med «Født fri»?

Stiftelsen skal arbeide for felles likestillingsmål på tvers av kjønn, tro og etnisitet. Stiftelsen skal være en aktiv stemme i samfunnsdebatten, legge til rette for frivillig arbeid og kulturelle aktiviteter, og gi støtte til prosjekter som har samme formål.

Hvor stort er omfanget av negativ sosial kontroll i Norge i dag?

Vi tror det er store mørketall, og vi vet at det er forskjellige grader av isolering, frihetsberøvelse og kontroll som alle bør reagere mot. Ofte mangler det rett og slett en forståelse av hva det innebærer å oppdra barn og unge i et fritt samfunn.

Hvordan setter dere søkelys på disse problemene uten at innvandringskritiske aktører godt ut på høyresiden blir heilagjeng?

Vi har ingen annen agenda enn å skape en større og allmenn aksept for mennesker som selv vil velge sitt liv i et multietnisk Norge. Slik sett deltar vi ikke i innvandrings- og integreringsdebatten, vi forholder oss til det Norge allerede er, et verdiverksam samfunn med press fra alle kanter. Vi skal skape forståelse for hva det betyr å være et fritt menneske i Norge i dag, og støtte dem som kjemper for å være det.

Hvordan kan lærere og barnehageansatte hjelpe ungdom og barn som opplever slikt?

De må kontakte fagfolk ved mistanke om negativ sosial kontroll. De bør også skaffe mer informasjon fra for eksempel Barne-, ungdoms- og familie-

direktoratet (Bufdir). Det viktigste er at man først skaffer seg oversikt over alvorsgraden. Om det er oppdragervold involvert, bør man hente inn kulturell kompetanse for å stoppe det.

Hvilken kjent person ville du hatt som lærer?

Filosofen Arne Næss.

Hva er din favorittbok?

Det er flere. Jeg kan ikke fremheve én spesiell bok, men det er både voksenbøker og barnebøker. For øvrig begynte jeg i høst ved forfatterutdanningen til Norsk barnebokinstitutt og gleder meg over å oppdage barnebøkernes verden.

Hvilke lag og foreninger er du medlem av?

Journalistlaget, Dramatikerforbundet, dyreverngrupper. Jeg har mistet tellingen.

Hvem er din favorittpolitiker?

Det må være moren min, selv om hun ikke er yrkespolitiker. Det renner politiske gullkorn ut av hennes folkelige hjerte rett som det er.

Hva er ditt bidrag i kampen for å redde verden?

Engasjementet mitt i menneskers og dyrs rettigheter gjennom flere år er mitt bidrag, og det kommer jeg til å fortsette å ha.

Hvilke tvangshandlinger har du?

Q-tips-bruk. Jeg klarer ikke slutte med dem, selv om ørene mine har vært skinnende rene i fire tiår.

Er nøtter forbudt på din skole eller barnehage?

Når noen skoler eller barnehager har besluttet forbud mot nøtter eller andre matvarer, er det i den aller beste hensikt. Men dette forbudet kan gi opphav til ubegrunnet eller feilbegrunnet frykt for nøtter, og usikkerhet om håndtering av barn med nøtteallergi.

Et samlet fagmiljø mener at et forbud mot nøtter i skolen/barnehagen:

- kun helt unntaksvis er hensiktsmessig og nødvendig.
- kun skal skje når det foreligger en legeerklæring på at dette er nødvendig.
- kan vurderes i barnehager på den avdelingen som har barn med alvorlig nøtteallergi, men behov for slikt tiltak må dokumenteres.

På **helsedirektoratet.no** finner du anbefalinger for håndtering av nøtteallergi i barnehager og skoler.

Framgang i Finnmark

A man with a beard and glasses, wearing a dark jacket and pants, is sitting on a tire swing at a playground. He is holding onto the chains of the swing. The background shows other playground equipment and a few children in the distance. The sky is overcast.

Inspektør Kåre L. Aasprong ved Nesseby oppvekstsenter har ikke problemer med å få tak i kvalifisert arbeidskraft. Satsingen på videreutdanning i matematikk og et godt fagmiljø er viktige faktorer, mener han.

Nyheter fra Finnmark handler ofte om det som ikke fungerer. Dette er ikke en slik sak.

Tor Nikolai Henriksen er stolt over å gå på Finnmarks beste grunnskole, som han er nabo til. 10.-klassingens definisjon av en god lærer er: – At de oppmuntrer oss til å lære noe fordi det er nyttig, ikke fordi vi skal.

«Alt blir bedre med regler. Særlig at alle skal ha omsorg for hverandre.»

Tor Nikolai Henriksen, 10. trinnselev.

Finnmarks-elevene gjør det bedre

Flere gjennomfører videregående opplæring

Andel elever i videregående skole som oppnår studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem år var i 2011: 49,8 prosent (hele landet 69,6). I 2016 var tallet steget til 64,3 prosent (hele landet 73,0).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Færre faller fra etter ett år i videregående opplæring

For 16-åringer registrert i videregående opplæring samme år som avsluttet grunnskole var tallet i 2012 95,6 prosent, i 2016 96,8.

Kilde: Finnmark fylkeskommune

Flere yrkesfagelever fullfører og består

Økningen er fra 71,7 prosent våren 2013 til 81,6 våren 2017. Tallet for hele landet var våren 2017 85,1 prosent.

Karakterene til yrkesfagelevne har blitt bedre

Gjennomsnittet har steget fra 3,52 våren 2013 til 3,82 våren 2017. Snittet for hele landet var våren 2017 3,94

Kilde: Finnmark fylkeskommune

TEKST Ann-Mari Gregersen

FOTO Alf Ove Hansen

– **Jeg synes** det er kult at skolen vår ble best i Finnmark. Det viser hvor flinke lærerne våre er!

10.-klassingen Tor Nikolai Henriksen skryter oppover.

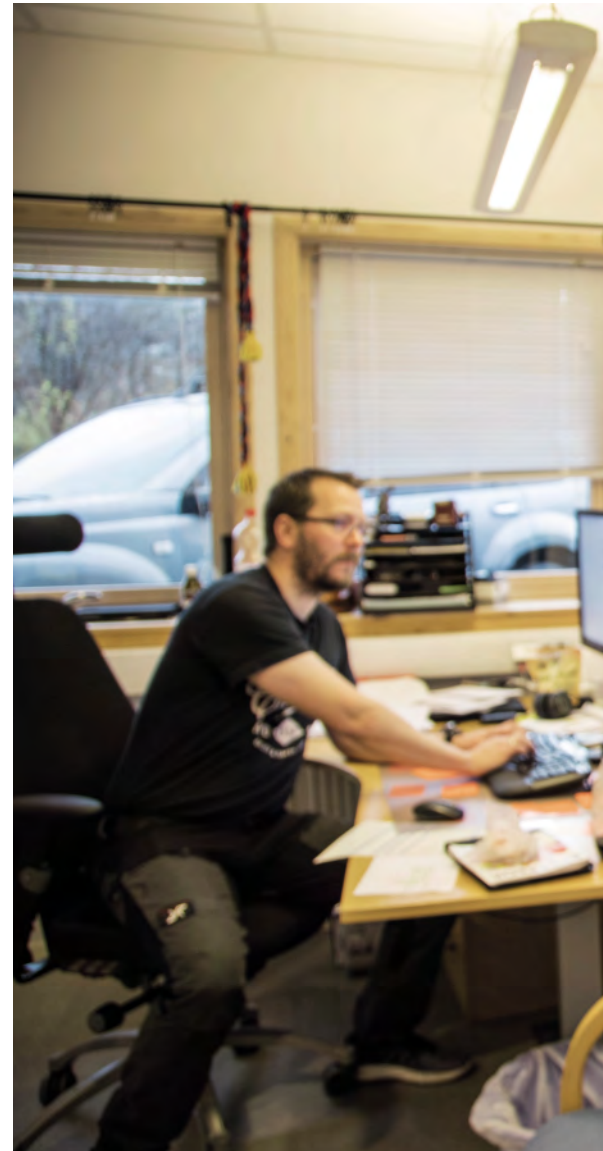
De vel 100 elevene hadde nok også sin del av æren da Nesseby oppvekstsenter ble den beste grunnskolen i Finnmark i perioden 2016–2017 med 46,8 i grunnskolepoeng. Fylkesgjennomsnittet er riktignok 39,5, men landsgjennomsnittet er 41,4, ifølge Skoleporten. Skoleporten er Utdanningsdirektoratets nettjeneste for fakta om grunnsopplæringen i Norge.

PALS er grunnmuren

Høflighet gjennomsyrrer alt på skolen i bygda med 1000 innbyggere. Siden 2008 har de fulgt Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling, PALS. Fire bokstaver som inspektør Kåre L. Aasprong utmerket godt vet har både fiender og venner. Selv mener han det er grunnmuren for suksess. For der mange skoler i nord sliter, får Nesseby det til.

– Kritikerne sier PALS er misforstått snillisme, bare BRA-kortene brukes og at det mangler konsekvenser. Vi er derimot overbevist, og bruker PALS aktivt for å forbedre læringsmiljøet. Elevene synes det er forutsigbart, og de ser at lærerne er samkjørte. Det betyr ikke at alle får gjøre det de vil, sier Aasprong.

Omsorg, ansvar og respekt er skolens tre hoved-

regler. Elevene har selv vært med å utforme dem.

– Alt blir bedre med regler. Særlig at alle skal ha omsorg for hverandre, sier Tor Nikolai Henriksen.

Kåre L. Aasprong sier at lærerne jobbet lenge med å finne en felles forståelse av hva som er ok.

– Vi kjefter aldri, men gir konkrete tilbakemeldinger og positiv forsterkning. Det tar lang tid, men har stor effekt. Fremfor å si til en at hun ikke skal løpe i gangen, sier vi heller «så fint dere går i gangen» til de to andre. Da retter den tredje seg automatisk inn, sier han.

Små klasser

På Nesseby oppvekstsenter fanges det tidlig opp når noe ikke er som det skal. Lærerne gjør opp status hver onsdag.

– Når alle lærerne vet hva som rører seg, kan vi reagere mer samstemt og lede klassene enda bedre, sier Aasprong.

Både lærer og elev mener at små klasser betyr mye når en skal øke kunnskapen.

– På det meste er det 19 i en klasse, men det kan også være mindre. Det gjør at det er lettere å følge opp den enkelte, sier Kåre L. Aasprong.

Tor Nikolai Henriksen synes det er fint at alle

● PALS

PALS er systematiske forebyggingstiltak som har positiv oppmerksomhet rettet mot alle skolens elever som et mål. Alle ansatte legger vekt på positiv involvering og oppmuntring, og de gir forutsigbare reaksjoner på negativ atferd. Kilde: Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge (Nubu)

– Kommunene her har ikke ressurser til å konkurrere om lærere gjennom økonomi. Det krever statlig finansiering. Og dette haster, presiserer hun.

Alltid nok søkere

Ved Nesseby oppvekstsenter er lærermangel imidlertid et ikke-tema. Den mest erfarne læreren har jobbet der i snart 40 år.

– Selv har jeg vært her siden 2006. Vi har aldri hatt problemer med å besette faste stillinger med fagutdannede lærere, sier Aasprong.

Kåre L. Aasprong tror én av årsakene er satsingen på videre- og etterutdanning, særlig innen matematikk.

– Alle er interesserte i å øke egen kunnskap. Jeg har selv tatt ekstra utdanning. Det er krevende å endre undervisningsmåte, men jeg ser at det virker og er nyttig.

At skolen er tospråklig, med samisk og norsk, tror han også hjelper.

– Elevene får et større ordforråd og en bedre begrepsforståelse. Alt hjelper på innlæringen uansett fag.

Ifølge Aasprong hviler ikke Nesseby oppvekstsenter på sine laurbær etter det flotte resultatet sist skoleår.

– Vi er på rett vei, men jobber videre med nye prosjekter. Nå handler det om overgangen fra barnehage til skole, og så ønsker vi å videreføre «How to Hybel». Der lærer 10.-klassingene om alt praktisk, fra økonomi til husholdning, før de skal på hybel, sier Kåre L. Aasprong.

40 prosent borteboere

Hybel er nemlig et ord hver tredje videregående elev i Finnmark må forholde seg til.

Hvordan de unge skal mestre å bo alene og samtidig gjøre det godt på skolen, har de god trening i ved Nordkapp videregående skole i Honningsvåg. De siste åtte årene har elevkonsulent Kjersti Røst tatt hånd om 15-16-åringene som kommer langveis fra.

Mens én av fire elever i videregående på lands- ➤

Nesseby er en PALS-skole, med mål om omsorg og respekt for hverandre, noe som vises daglig i klasserom og friminutt, ifølge inspektør Kåre L. Aasprong og 3.-klassingen Even Kristiansen.

kjenner hverandre godt. Det gjør at de blir komfortable i timene, og dermed våger å si fra når en ikke forstår noe

– Gjør du feil, blir det heller ikke så flaut.

Ufaglærte hver 6. time

Ifølge Skoleporten ble 8,4 prosent av undervisningen ved grunnskolene i Finnmark gitt av personale uten godkjent utdanning i skoleåret 2016/2017. Nasjonalt var tallet 4,5 prosent.

– Dette kan vi ikke fortsette å akseptere, sier Kari Lium, fylkesleder Utdanningsforbundet Finnmark, til Utdanning.

– Over år ser vi at lærermangelen i Finnmark er dobbelt så høy som landsgjennomsnittet. Når vi tar med permisjoner for kurs og utdannings-samlinger, sykefravær, møter med mer, kommer vi opp i tall som viser at grunnskoleelevene i fylket har ufaglærte hver 6. time, eller halvannet år av skolegangen. Politikere som ikke gjøre noe med dette, svikter sitt ansvar.

Det eneste som kan bidra til bedre lærerrekru-tering, er økonomiske tiltak som pedagogiske satsinger, utviklingsarbeid, lønnstiltak og andre rekrutteringstiltak, mener Lium.

Kjersti Røst, elevkonsulent ved Nordkapp videregående skole i Honningsvåg.

FOTO ERIK LINGJÆRDE

Størst framgang på nasjonale prøver høsten 2017

Finnmark-ungdommene hadde størst framgang på nasjonale prøver 2017. I fylket var det 8 prosentpoeng færre elever på de to laveste mestringsnivåene i regning, 9 prosentpoeng færre på de to laveste nivåene i lesing og 6 prosentpoeng færre på de to laveste nivåene i engelsk sammenlignet med året før. Kilde: Utdanningsdirektoratet

basis velger å slutte eller stryker, er tallet for Finnmark én av tre. På yrkesfagene er tallet høyere. Derfor brukes det mye tid og tankekraft på elevenes trivsel.

– Det er som en miljøarbeiderjobb! Jeg har ansvar for alt med bolig og vertsfamilie, aktiviteter og trivselstiltak. Og så er jeg gymmlærer for én av klassene, sier Røst, som tidligere jobbet som lærer i grunnskolen.

Nesten 40 prosent av elevene er borteboere. Da Nordkapp kommune ikke har eget elevhjem, bor de fleste elevene i private hybler og leiligheter. Boligformidling, informasjonsmøter, kontakt med foresatte og oppfølging av vertsfamilier og elever organiseres av skolen.

– Det er utrolig viktig at bosituasjonen fungerer. Trives ikke de unge, går det ut over skolearbeidet. Noen ganger skjærer det seg så mye at eleven ønsker å bytte bosted. I slike tilfeller er jeg behjelpelig med å finne en ny hybel eller vertsfamilie, slik at skolegangen kan fortsette på best mulig måte. Min rolle som mellommann gjør at denne prosessen går smidigere, sier Røst.

Eget ressursteam

Kjersti Røst deltar også i et eget ressursteam på skolen. De følger opp elever med utfordringer og jobber for at så mange som mulig skal fullføre.

– Det har vært enklere etter at regelen om maksimum 10 prosent fravær ble innført. Vi ser raskere de som sliter, og vi kan innen kort tid være på banen. Det kan være så enkelt som at man tar en ekstra telefon til en elev en morgen, henter i en periode eller tilpasser opplæringen. Noen ganger kan det hjelpe med en enkel samtale på kontoret mitt, andre ganger henvises eleven til eksternt hjelpeapparat.

I skolen er man også opptatt av at elevene skal ha noe kjekt å gjøre på fritiden, og tilbyr blant annet klatring, svømming, innebandy og fotball.

– I tillegg til den nasjonale elevundersøkelsen har vi hvert år en lokal trivselsundersøkelse. Her scorer vi alltid høyt når det gjelder trivsel. Så det vi gjør, har helt klart en effekt. Skolen har gjennom flere år hatt høyest tall for fullført og bestått i alle fag i Finnmark. Forrige skoleår var tallet på 88 prosent.

Ikke alle klare for hybel

Selv om skolen har flotte tall både for trivsel og fullføring, velger noen elever å slutte. Kjersti Røst ser at mange ting spiller inn. Noen ønsker ikke eller er ikke klare for et hybelliv. Dermed velger de fag de ikke er motiverte for.

– I Honningsvåg betyr det fag som tradisjonelt har appellert til gutter, som elektro og naturbruk, mens vi, som resten av landet, har hatt utfordringer med rekruttering til restaurant- og mat-

Steinar Bakken (39) har vært i jobb siden han droppet ut av videregående. Frykt for lesing og skriving gjorde at det tok 20 år før han fikk fagbrevet sitt.

fag. De som for eksempel ønsker å gå helse- og oppvekstfag, må flytte minimum 20 mil. Dermed ender mange opp med å velge studiespesialisering, selv om de hverken er motiverte eller klare for et teoritungt studieløp, sier Kjersti Røst.

Hun mener at dette kan være en av årsakene til at noen elever ikke klarer å fullføre eller bestå.

Hva som skjer med dem som dropper ut, varierer, etter Røsts erfaring. Noen kommer seg ikke videre, noen går ut i jobb, mens andre gjør et omvalg til et annet programområde.

Hun mener at å «droppe ut» høres ut som det er slutt for alltid, men for mange ordner det seg på sikt.

– I Norge er det vanlig å måle fullført og bestått videregående opplæring etter fem år. I disse statistikkene ser vi at Finnmark kommer dårlig ut. Gjennomføringsbarometeret for 2016 viser imidlertid også at Finnmark er det fylket med størst økning dersom man sammenligner målinger etter fem og ti år. Dette forteller oss at det i Finnmark ikke er uvanlig å «utsette» utdanninga, avslutter Kjersti Røst.

Om Finnmark kommer dårlig ut når det gjelder hvor mange elever som fullfører videregående i løpet av fem år, er det i alle fall framgang. Ifølge SSB gikk antallet opp fra 49,8 prosent i 2011 til 64,3 prosent i 2016.

Falt fra, likevel gikk det bra

– Mange av guttene i Alta som ikke tar noen formell utdanning etter grunnskolen, havner i anleggsbransjen. Der tjener de gode penger og tar fagbrev i voksen alder, sier Bjørnar Mjøen, nestleder i Utdanningsforbundet i Finnmark.

«Selv voksne menn kan grue seg til å skrive og lese, og nå hadde jeg skjøvet fagbrevet foran meg i 20 år.»

Steinar Bakken, maskinfører

For noen tok det 20 år. Maskinfører Steinar Bakken er en av dem som tok fagbrev sent. Han møter oss utenfor Alta sentrum, hvor han har gravd en ny kloakkledning. 39-åringen har vært i jobb siden han sa farvel til snekkerlinja for 20 år siden.

Finnmarkingen fant seg aldri til rette på skolen. Arbeidsmoralen har det aldri vært noe galt med.

– Teorien ble for vanskelig. Når jeg ikke fikk til noe, var løsningen å lage mye styr. Det tok oppmerksomheten bort fra det egentlige problemet. Den dag i dag angrer jeg på mye av det jeg gjorde overfor medelever.

Det var en grunn til at teorien var tøff. For Steinar Bakken hadde lese- og skrivevansker, men det ble ikke tatt alvorlig før siste skoleår. Da han skulle gå snekkerlinja og få seg et yrke, var ikke grunnmuren på plass.

– Grammatikk, engelsk, lesing. Jeg hang ikke med. Alt det praktiske gikk strålende. Jeg ønsket jo å ha papirer på at jeg kunne noe, men fikk det ikke til.

Økt papirkrav

Foreldrene reagerte ikke på at han sluttet på skolen. For han gikk rett ut i arbeid, og har alltid passet både tid og oppgaver. Dersom du vil jobbe for entreprenører i Alta, har det i alle fall frem til nå alltid vært en åpning for dem som slutter på skolen. Kravet til papirer øker derimot, i alle fall dersom du skal jobbe for statlige bedrifter.

– Så i 2016 bestemte jeg meg for å ta fagbrev. Det var ingen maskinførerkurs i regi av fagforeningen min, men kurslederen oppfordret til å ringe til bekjente. Kunne jeg skaffe noen flere, ville det bli satt opp. Da kurset startet, var vi 25 stykker i

Steinar Bakken synes litt synd på dagens lærere som skal følge med på mye. Han har ett råd. – Se bak adferden. Det er alltid en grunn til bråk i klasserommet.

Tom Erik Nilsen (19) har gitt ut Kronstadposten i åtte år. Avisen får pressestøtte og øker i opplag, derfor avbrøt han utdanningen for å være redaktør på heltid.

alderen fra 20 til godt over 50 år! sier han.

Selv om statistikken viser at det er flest som dropper ut i Finnmark, kommer det ikke fram at mange går til en godt betalt jobb og faktisk tar fagbrev etter noen år. Hos Steinar Bakken tok det ekstra lang tid, da skoleskrekken satt i.

– Selv voksne menn kan grue seg til å skrive og lese, og nå hadde jeg skjovet fagbrevet foran meg i 20 år. Det var jo bare kjent stoff, så det gikk heldigvis overraskende greit. Jeg lærte jo ikke noe nytt, men nå har jeg uansett papirer på kunnskapen min.

Han har skolebarn selv og er veldig opptatt av at de får god oppfølging. Eldstesønnen vil gjerne ha samme jobb som pappa, men har fått beskjed om at han skal ha videregående først.

Når det er sagt, synes Steinar Bakken det er galskap at 15-åringer skal velge et yrke så tidlig. Mange kan ta gale valg, og dermed slutte, mener han.

– I noen yrker i noen landsdeler kan du fremdeles få jobb uten utdanning, og da særlig hos entreprenører. Husk at du begynner på bunnen og ha respekt for alle delene av yrket. Er du først inne i varmen, vil du tjene gode penger og ha råd til både hus, hytte og snøscooter på sikt. Men først er det mye jobb utendørs i dårlig vær!

Avis foran hammer

Tom Erik Nilsen fra Alta sluttet for få år siden på yrkesfag, men 19-åringen gikk ikke til anleggsbransjen, men til sin egen avis som han har drevet siden han var 11 år. Kronstadposten, der han er redaktør, går så bra at den nå får pressestøtte.

– Jeg har alltid gjort det bra på skolen, jeg var glad i både samfunnsfag og historie. Planen var å gå bygg- og anleggslinjen ved Alta videregående skole. Jeg har alltid snekret mye med broren min i barndommen, forteller han.

Først solgte han Kronstadposten på døra til naboene, på ungdomsskolen fortsatte den å øke i popularitet med sine nære og glade saker. Nå lages den i farens trykkeri, hvor Nilsen i dag har kontor i andre etasje.

– Det gikk lenge å kombinere avis og skole, selv om det var litt stress å finne stoff hele tiden. Avisen skulle jo ut hver fredag. Men jeg liker å jobbe, så alt presset var selvpålagt.

Da han begynte på byggfag, tenkte han det første halvåret at dette skulle gå bra. Det var jo viktig å lære seg noe, få papirer og være allsidig. Men det smertet ikke å kunne ta telefonen når den ringte. Det kunne jo være et godt tips. Fra skolen gjorde det de kunne. Når Nilsen uteble fra timer, ringte

de fra skolen og spurte «Er du syk?». «Nei, jeg er på jobb!», var svaret.

– I denne perioden hadde vi en ekstrem økning i opplaget, fra 300 til 700 i uka. Da innså jeg at muligheten er her og nå, så jeg sluttet.

Nilsen utelukker ikke utdanning senere, men nå ønsker han å utvikle Kronstadposten videre.

– Utdanning er jo ofte inngangen til jobb. Jeg råder ingen til å slutte, men de jeg kjenner som har gjort som meg, har likevel klart seg veldig godt.

Fylket har tatt grep

Hos Finnmark fylkeskommune ser opplæringssjef Lisbeth Sandtroen lyst på fremtiden. For etter at de i 2012 gikk ut offentlig med egne kartleggingsprøver som viste hvor dårlig det sto til i fylkes skoler, er ting på gang.

– Tallene var grusomme, men etter hvert tok både lokalpolitikere, skoler og foreldre virkeligheten innover seg. Særlig politikerne har våknet. Mye er gjort de siste fem årene, både lokalt og nasjonalt. Blant annet har vi fått en ny pedagogisk plattform som heter «Den gode Finnmarksskolen». Vi har også årlig en todagers skolefaglig konferanse der rektorer, skolesjefer og andre ledere samles og tar opp relevante problemstillinger. Mange skoler har selv tatt grep, og samarbeider

I Honningsvåg er 40 prosent av elevene borteboere, og alle bor hos private. Skolen tar hånd om alt fra boligformidling til vekketjenester og samtaler når det trengs.

Lisbeth Sandtrøen,
opplæringsjef i Finnmark
fylkeskommune.

FOTO BJARNE RIESTO

også med hverandre for å bli bedre.

Sandtrøen har selv vært i skoleverket siden 1983, både som lærer og rektor. Som opplæringsjef nå, ser hun at tiltakene som er satt i verk, har en effekt.

– Dette er et langsiktig arbeid, men det gjøres en formidabel jobb hver eneste dag. Tiltakene skal ikke være ord på et papir, de skal ha en praktisk virkning i klasserommene. Derfor forventer vi bedre tall fremover, og at hver enkelt elev skal lære mer.

Og bedringen syns allerede. Færre faller fra etter ett år i videregående opplæring, viser tall fra Finnmark fylkeskommune. For 16-åringer registrert i videregående opplæring samme år som avsluttet grunnskole var tallet i 2012 95,6 prosent, i 2016 96,8. Dessuten fullfører og består flere yrkesfagelever, fra 71,7 prosent våren 2013 til 81,6 våren 2017. Karakterene deres er blitt bedre. Gjennomsnittet har steget fra 3,52 våren 2013 til 3,82 våren 2017.

Vil vite nøyaktig hva som virker

Tilbake til Utdanningsforbundet Finnmark. Utdanning har spurt fylkeslederen hva de ønsker seg for Finnmark-skolen i nær framtid.

– Å fokusere på enkelttrekk som fravær eller

bortfall i videregående, blir for enkelt. Vi ønsker oss noen som ser helheten, som forsker på sammenhenger, som finner ut av hva som virker og hvordan det virker, sier Kari Lium.

– Mye er prøvd, og gjerne samtidig. All ære for satsinga, men hvordan kan man konkludere og velge det beste når man gjør det sånn? Mye tyder på at utviklinga går rett vei. Dette håper vi vil fortsette, men ikke på grunn av tilfeldigheter eller flaks, men som et resultat av at man vet hva man gjør, avslutter Lium.

Størst fremgang

Noen gode tall åpenbarte seg allerede i starten av november, da tall fra Utdanningsdirektoratet viste at Finnmark-ungdommene hadde størst framgang på nasjonale prøver. I Finnmark er det 8 prosentpoeng færre elever på de to laveste mestringsnivåene i regning, 9 prosentpoeng færre på de to laveste nivåene i lesing og 6 prosentpoeng færre på de to laveste nivåene i engelsk sammenlignet med året før.

Det fikk kunnskapsminister Henrik Aasheim i godt humør.

– Finnmark har lenge gjort det dårligere på nasjonale prøver enn resten av landet. Det er svært gledelig å se at denne trenden nå kan ha snudd!

«Tiltakene skal ikke være ord på et papir, de skal ha en praktisk virkning i klasserommene.»

Lisbeth Sandtrøen

«Den som tar mitt gode navn og rykte,
blir ikke rik, men gjør meg fattig.»

William Shakespeare (1564 – 1616), engelsk dramatiker og poet

ILL FOTO IN-FUTURE/ISTOCKPHOTO

*Utdannings
redaksjon
ønsker leserne
en god jul
og et riktig
godt nytt år!*

● Lekser

Forsker: Lite debatt om hensikten

Gevinsten ved lekser er høyst uklar, konkluderer en dansk forsker.

ILL FOTO PAAL SVENDSEN

Der blir for mye repetisjon og for lite praktisk anvendelse når skolene gir elevene den leksehjelpen og faglige fordypningen de skal ha i henhold til læreplanen.

Det sier den danske forskeren Annette Søndergaard Gregersen, som har undersøkt skolenes leksehjelp sammen med tre andre forskere.

Hun savner blant annet fordypningsdelen ved leksene.

– Ofte hører jeg lærere som klager over at elevene ikke får gjort oppgavene de har bedt dem gjøre hjemme. Andre forteller at når de ikke gir lekser, klager foreldrene på det. Alle er enige om at lekser er nødvendige, men nesten ingen diskuterer hva vi får ut av å gi dem lekser, sier Annette Søndergaard Gregersen til Folkeskolen.dk.

● Høyere utdanning

Rektor Curt Rice håper på universitetsstatus for Høgskolen i Oslo og Akershus.

FOTO BENJAMIN A. WARD/HIOA

Håper på nytt universitet
i Oslo neste høst

Oslo ligger an til å få sitt universitet nummer to til høsten neste år. Høgskolen i Oslo og Akershus er nemlig et viktig steg videre i sin universitetssøknad.

Høgskolen fikk 14. november beskjed fra den sakkyndige komiteen nedsatt av NOKUT om at alle kravene til å bli universitet er oppfylt.

– Nå tar vi sikte på å ta imot nye studenter til Norges neste universitet i august 2018, sier rektor Curt Rice i en pressemelding.

Høgskolen i Oslo og Akershus (HIOA) har jobbet for å bli universitet helt siden 2011. Avgjørelsen 14. november baner vei for at høgskolen senere i år kan sende en samlet søknad om universitetsakkreditering til Kunnskapsdepartementet. Dersom Kunnskapsdepartementet godkjenner søknaden, er det Kongen i statsråd som fattet det endelige vedtaket. ©NTB

● Videregående skole

Fraværet gikk ned

Det samlede fraværet i den videregående skolen har gått ned etter at fraværsgrensen på 10 prosent ble innført ved starten på første skoleår, ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet. Før hadde en elev i videregående skole fem dager og 12 timer fravær. Skoleåret 2016–17 var fraværet tre dager og ni timer. Nedgangen har også vært stor blant elevene med høyest fravær.

Endelige tall for skoleåret 2016–2017 viser at fraværet for de elevene som er mest borte fra skolen, har falt med 30 prosent, og færre får strykarakter.

● Nederland

Gutter leser bedre i klasser der mer enn 60 prosent av elevene er jenter, viser en studie av elever fra hele verden.

ILL FOTO KRISS SZKURLATOWSKI/FREEIMAGES.COM

Mange jenter på skolen styrker guttenes leseferdigheter

Skoler med en høyere andel jenter påvirker og forbedrer guttenes leseferdigheter, ifølge en ny studie fra Nederland.

Forskerne ved Universitetet i Utrecht i Nederland har undersøkt hvorvidt jenter og gutters leseferdigheter påvirkes på forskjellig vis. Forskerne samlet inn testresultater fra leseprøvene til 200.000 15-åringer fra 8.000 skoler med blandede klasser fra hele verden.

Der viser det seg ifølge forskerne at gutter som går på skoler der det er 60 prosent eller flere jenter, presterer betydelig bedre enn gutter som går på skoler med lavere jenteandel. Forskerne tror at enkelte akademiske kjennetegn som typisk assosieres mer med jenter enn med gutter, slik som høyere konsentrasjon og motivasjon, kan påvirke guttene. Forutsatt at det er flere jenter i en klasse, tror forskerne at det kan smitte over på guttene. ©NTB

● Mongolia

Lærarar i lønsprotest

13. november gjekk lærarane i Mongolia til streik på ubestemt tid, skriv det russiske nyhendebyrået Regnum. Bakgrunnen er ei lønskonflikt som har vart gjennom heile hausten. Mongolske lærarar tener i gjennomsnitt 1300-2000 kroner i månaden. Dei krev no ei lønsauke på 50 prosent. Tilbodet til regjeringa er ei eingongsutbetaling på vel 1700 kroner, men dette har komiteen for lærarane avvist. Utdanningsminister Tsedenbal Tsogzolmaa kallar streiken for utpressing. Ho meiner lærarane treng høgre løn, men seier problemet er å finansiere dette. Mongolia får pengestøtte frå det internasjonale pengefondet IMF, og eit av vilkåra er at løna til statstilsette ikkje kan aukast før 2020, skriv Regnum.

Mongolias utdanningsminister
Tsedenbal Tsogzolmaa unner lærarane høgare løn, men ser ikkje kor pengane skal kome frå.

● Storbritannia

Lærar suspendert for feil bruk av kjønn

Ein lærar i Oxfordshire i England risikerer å miste jobben fordi han omtala ei jente som kjenner seg som ein gut, som ei jente.

Ifølgje den 27-årige læraren sa han ved eit mistak: «Bra jobba, jenter!», til den transkjønna eleven og ei jente. Då eleven retta på han, skal han ha bede om orsaking, skriv den britiske avisa Daily Mail.

Seks veker seinare vart han suspendert etter at foreldra klaga. Foreldra meiner han fleire andre gonger har nytta feil kjønn på barnet deira. Innan skuleleiinga har avgjort saka hans, får han ikkje undervise og heller ikkje snakke om saka med kollegaer.

Læraren held likevel fast ved at han meiner det ikkje er urimeleg å omtale nokon som jente dersom dei vart fødd som jente.

Rektoren vil ikkje kommentere det som har skjedd, sidan det vert sett på som ei personalsak.

● Russland

Storsatsing på førstehjelp

Utdanningsdepartementet og Helsedepartementet i Russland har utarbeidd ein omfattande plan for opplæring i førstehjelp for lærarar og barnehagetilsette. I ei spørjeundersøking blant foreldre med barn med diabetes på oppdrag frå regjeringa, svarte 26 prosent av dei spurde at barnet deira har vorte nekta å kome til skule eller barnehage på grunn av sjukdomen, skriv nyhendebyrået RIA Novosti. Ifølgje nyhendebyrået Moskva vil den russiske nasjonalforsamlinga truleg handsame eit framlegg der lærarar vert pålagde å gje førstehjelp til elevar.

● **Linda Vasaasen**

Lærer ved Veitvet skole

● **Trude Westby Nordmark**

Kunstner

● **Andrea Scholze**

Kunstner og medarbeider i «Firing up»

Aktuelle med
Prosjektet «Firing up», som skal tenne interessen for keramikk rundt om på landets skoler.

PRIVATE FOTO

Vil fyre opp interessen for keramikk

Prosjektet «Firing up» skal tenne interessen for keramikk rundt om på landets skoler. – Vi ser ofte at elevene som har slitt mest med konsentrasjonen, jobber veldig fint og rolig med keramikk, sier kunstner Andrea Scholze.

TEKST OG FOTO Hans Joseph Skjong | hs@utdanningsnytt.no

«Og hva kaller vi den her?», sier lærer Linda Vasaasen ved Veitvet skole mens hun peker på en kniv. Utdanning er til stede under keramikkundervisningen for en mottaksklasse på skolen, som ligger i Groruddalen i Oslo. Elever fra Kroatia, Syria, Ghana og flere andre land skal lære å lage keramikk. Skolen er med på prosjektet «Firing up», som skal fyre opp interessen for keramikk hos elever i alle aldre, og ta i bruk glemt utstyr.

– Det har skjedd at lærere tror at keramikkvollen ikke virker. Men så har de fått keramikere på besøk, og så har det vist seg at ovnen virker som den skal, sier Andrea Scholze, som jobber med prosjektet.

«Firing up» betyr nemlig at kunstnere kommer på besøk til skolene for å inspirere lærere, og viser både dem og elevene hvordan de kan forme leiren og lage spennende figurer og keramikk de kan bruke i hjemmet. Prosjektet skal også gi elevene og lærerne glede ved å arbeide med keramikk og leire og bruke det som skapende materiale.

«Firing Up» er i regi av Norske Kunsthåndverkere (NK) som har mottatt midler fra Kulturrådet.

– Får satt disse fagene frem i lyset

– Dette er et kjempefint opplegg, sier rektor Tore Hoem Aa.

Han sier det er fint å satse på praktisk-estetiske

Prosjektet «Firing Up» er i regi av Norske Kunsthåndverkere (NK) som har mottatt midler fra Kulturrådet. Midlene går til kunstnere som Trude Westby Nordmark, som her viser frem keramikkvollen på Veitvet skole.

fag som kunst og håndverk, et fag som ifølge Hoem Aa ofte ikke blir prioritert nok i skolen.

– Det er gjengs oppfatning blant mange av lærerne i dette faget at de føler seg bakerst i køen når det gjelder hvilke fag det satses på. Derfor er det fint å ha prosjekter som dette, sier han.

Elever med bakgrunn fra Kroatia, Syria, Ghana og flere andre land skal lære å lage keramikk. De går i mottaksklasse på Veitvet skole i Oslo. Her er Henrietta (i rødt), Miriam og Sifica i dyp konsentrasjon mens de former leiren.

Han sier de har lærere som har opplevd å bli marginalisert i det han beskriver som en teoritung skole, en skole som dreier seg mest om grunnleggende ferdigheter og det som kan måles og testes.

– *Hvor mange kompetansemål kan knyttes til dette prosjektet?*

– Jeg tror det kan knyttes til mange fag. Elevene skaper noe, og de lærer seg måling og dimensjoner, sier han.

Lærer Linda Vasaasen sier elevene lærer mange analysebegreper som tykk, tynn, rund, over, under og så videre.

– Det er veldig viktig og grunnleggende for språkopplæringen, sier hun.

– *Mange skoler rundt om i landet har trange budsjetter. Hvorfor burde de prioritere et slikt prosjekt, rektor Hoem Aa?*

– Det viser frem viktigheten av kunst og håndverk-faget, det motiverer lærere og sørger for at de får høyere kompetanse på dette feltet, sier han.

Lærer Linda Vasaasen sier skolen har kjøpt inn utstyr for rundt 20.000 kroner.

Rektor Hoem Aa sier det er en liten pris å betale.

– I et skolebudsjett er ikke dette det største beløpet, sier han.

Lar dem prøve seg frem på egenhånd

Vasaasen og elevene får veiledning av kunstner

Trude Westby Nordmark, som får støtte gjennom «Firing Up»-prosjektet til å lære bort metodene sine.

– Jeg prøver å vise frem forskjellige teknikker, slik at elever kan prøve seg frem på egenhånd og lage figurerer som spiller deres personlighet, sier Nordmark og trekker også frem hvor viktig det er med individuell opplæring.

– Du har så mange muligheter med leiren, det er alltid noe du kan gjøre med den, sier Pavle, en 8.-klassing som opprinnelig er fra Serbia.

Vasaasen og Nordmark har også vist elevene at det er mange likheter i kunsten fra de ulike landene som er representert ved elevene i klassen.

– En av elevene «googlet» mønstre fra Kroatia, og da så vi at det lignet på norrøne mønstre fra Norge. En annen elev fant noen spanske mønstre som ligner på norsk rosemaling. Slik kan vi vise elevene at forskjellene i verden ikke er så store. Det er mye som er likt, sier Vasaasen.

Teori vs. praksis

Mange i utdanningssektoren har pekt på at skolen er blitt svært teoritung de siste årene.

Andrea Scholze, medarbeider i «Firing up», sier slik undervisning kan være til gode for elevene som er litt urolige til vanlig.

– Det er kanskje en klisje å si det, men vi ser

ofte at de elevene som har slitt mest med konsentrasjonen til vanlig, jobber veldig fint og rolig med keramikk. De får en mestringsfølelse av dette som de kanskje ikke får i andre fag, og som kan påvirke skoleopplevelsen som helhet, sier hun.

Lærer Linda Vasaasen peker også på fordelene slike praktiske «pusterom» har i hverdagen for elevene i mottaksklassen.

– Vi ser at det er elever her som foreløpig kan lite norsk som blomstrer her i keramikktimene. Det er så deilig å se. Vi må lære elevene å skape ting og reparere det de har fra før – det gjør man lite av lengre. Det skapende mennesket er veldig viktig, sier Vasaasen.

Lange tradisjoner i Norge

Scholze peker på at keramikkundervisning har lange tradisjoner i Norge. Hun er selv kunstner og bruker keramikk som uttrykksform.

– Leire er et svært ekspressivt materiale. Jeg har prøvd mange ulike materialer, men har kommet frem til at leire er det jeg liker best. Du kan både lage stramme ting, støpe, lage bruksgjenstander og jobbe veldig uttrykksfylt og fort med det, sier Scholze, som også kommer med en anbefaling til leiretype.

– Jeg vil anbefale steingodsleiren K129. Den er som smør.

Praksisen bekreftet **Vet**

En nestenulykke får både Agnes og Vetle til å le godt sammen. Bertine venter på tur for å få melkekartongen.

Barnehagen myldrer av barn. Mange studenter har blitt litt skremt når de kommer ut i praksis første gang, men ikke førsteårsstudent Vetle Velstad.

TEKST OG FOTO Kari Oliv Vedvik | @utdanningsnytt.no

Da Utdanning traff Vetle Velstad i august, vandret han rundt på campus Bakkenteigen i Horten og var klar for å begynne på barnehagelærerstudiet ved Høgskolen i Sørøst-Norge. Lite ante han denne augustdagen hva som ventet, men han gledet seg til å bli kjent med nye studievenner og komme i gang med studiene. Pensumet som ventet, virket massivt.

– Jeg syntes tidlig jeg hang etter. Det var mye

les valg

nytt. Løsningen ble å be om en veiledningstime. Jeg fikk litt mer struktur etterpå, men følte likevel at jeg hang litt etter, sier Vetle, der han sitter på pauserommet i Knutseskogen barnehage i Holmestrand i Vestfold.

Med nye øyne

Vetle er inne i sin tredje uke i praksis når vi treffer ham. Før han begynte på studiet, jobbet han flere måneder som assistent. Barnehagehverdagen var ikke noe nytt for ham.

– Men det er noe helt annet å være i praksis. Det er nyttig å ha litt mer faglig bakgrunn, og jeg ser på ting med helt nye øyne, forteller Vetle.

Med seg som praksislærer har han fått den erfarne barnehagelæreren Gro Anita Forsund.

– Det er nyttig for meg også å ha studenter her. Dette er min første runde som praksislærer. Det er veldig forfriskende med studenter, og det får meg til å reflektere over ting og rutiner på nytt, sier Forsund, som har over 20 års erfaring fra yrket.

Hoppende druer

Avdelingen Vetle er i, er en storbarnsavdeling. Sammen setter vi oss ned rundt matbordet. De seks ungene har funnet frem matboksene sine. De voksne sitter sammen med dem, på like lave stoler.

– Jeg har med blåbæryoghurt i dag, forteller Synne, som først spiser brødmaten.

Ungene viser hva de har med, og alle velger å spise brødsnivene eller knekkebrødet før de spiser frukt eller grønnsakene. Vetle hjelper og bistår når drikke skal skjenkes i krus.

På slutten av måltidet har blodsukkeret steget, og ett par av barna har begynt å bedrive rollelek med noen druer som både hopper og snakker.

– Ikke lek med maten. Nå skal vi rydde av bordet. Gå på do, og så er det ut i snøen for å leke, opplyser førskolelæreren.

Ungene går, rusler og spretter over gulvet.

Ny selvtillit

Praksisen har vært nyttig for studenten. Han har fått gode tilbakemeldinger og lært mye nytt.

– Selv om jeg har jobbet i barnehage tidligere, er det noe helt annet å være i praksis. Jeg ser på det som skjer i løpet av dagen med helt nye øyne. Så det å være ute i praksis motiverer meg og har gitt meg tro på at jeg har lært mye, sier Vetle.

Mens han er i praksis, må Vetle skrive logg og skrive ned minst tre situasjoner som oppstår hver uke og reflektere over dem.

– Loggskrivning er også nytt for meg, men jeg ser at det er nyttig. En blir mer bevisst og analyserer situasjoner på en ny måte. For eksempel spør jeg

meg selv om hva som ligger bak den og den adferden, og jeg prøver å analysere og finne svar.

I løpet av praksisperioden har Vetle hatt et eget opplegg med en gruppe barn og lagt opp aktiviteter og hatt ansvaret for lunsjen alene.

– Det er godt å få tillit og få løpende tilbakemeldinger på det en gjør. Da fikk jeg bekreftelse på at jeg var litt flink, jeg også.

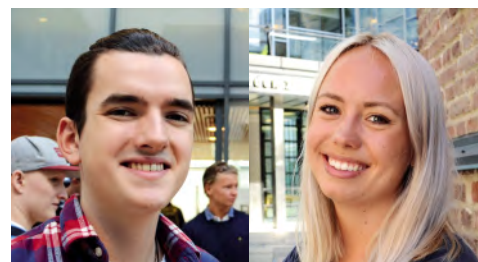
Eksamen venter

Selv om de tre uke i praksis har vært lærerike og nyttige, gleder Vetle seg til å komme tilbake til studiestedet.

– Jeg trives veldig godt og har fått et stort nettverk. Da jeg begynte, bestemte jeg meg for å bli kjent med nye mennesker. Jeg setter meg ofte ned sammen med nye mennesker og blir kjent, og sånn har jeg blitt kjent med mange. Studietiden er nå, og jeg vil ha det fint både sosialt og på studiet.

Om ikke altfor lenge venter eksamen, og Vetle har lagt seg til vanen med å lese rett etter forelesningene.

– For meg er det lurt. Går jeg hjem, finner jeg fort på andre ting. Derfor setter jeg meg ned noen timer om ettermiddagene, så kan jeg heller gjøre

Veien mot ferdig lærer

> Utdanning har avtalt med to lærerstudenter at vi skal følge dem gjennom hele studieløpet.

> Med ujevne mellomrom skal vi treffe Vetle Velstad og Ida Groven de neste årene og høre om studentlivet fra innsiden.

andre ting om kveldene. For meg er det også bra å ha konkrete mål og oppgaver jeg skal løse.

Neste tema studenten skal igjennom, er danning.

– Det er det nye ordet for folkeskikk, tror jeg.

– Har du valgt riktig studium?

– Leking er livet, og en må fortsette med det hele livet. Jobber en i barnehage, kan en gjøre det resten av livet og få lønn for å leke. Så ja, jeg har definitivt valgt riktig studium, sier barnehagelærerstudenten.

I løpet av praksisperioden har alle studenter ansvar for å lage et eget opplegg for barna. Vetle laget en variant av spillet Mastermind. Men han la også inn løping att og fram, i tillegg til at barna skulle prøve å gjette og resonnere seg fram til i hvilken rekkefølge de ulike figurene skulle ligge.

PRIVAT FOTO

Raymond Johansen om tillitsbasert ledelse:

Vil lytte til den som har

Oslos byrådsleder har tro på tillitsbasert ledelse. Den tidligere rørleggeren stoler på at lærere og barnehagelærere kan faget sitt godt nok til nok til å velge verktøy selv.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | @utdanningsnytt.no

– Vi skal ikke la være å styre, men vi skal gi de ansatte et større faglig handlingsrom, sier Raymond Johansen (Ap), byrådsleder i Oslo.

skoene på

Fra sitt romslige kontor i Oslo rådhus har byrådsleder Raymond Johansen (Ap) praktfull utsikt utover havnen. – Jeg hadde egentlig tenkt å sitte på balkongen av og til, sier Johansen.

I stedet er han opptatt med utviklingen av en ny ledelsesstruktur i kommunen.

– Jeg er veldig nøye med å kalle det tillitsbasert styring og ledelse. Vi skal ikke la være å styre, men gi de ansatte et større faglig handlingsrom. Bakgrunnen for det er erkjennelsen av at kommunen har topp kompetente medarbeidere, ikke minst lærere og barnehagelærere, som sitter med mye faglig kunnskap, sier Johansen.

Han ordner kaffe, og så fortsetter han:

– Hvis man bygger opp systemer basert på veldig mye kontroll, har man en oppfatning av at man selv forvalter den detaljerte sannheten om beste måte å gjøre ting på. Den sannheten tror jeg ikke vi har. Derfor skal vi lytte til dem som har skoene på. Får de brukt sin kunnskap og kreativitet, får færre mål og mindre byråkrati, da får barnehagelærere og lærere mer tid til barna.

– Under valgkampen ble jeg kjent med språkverktøyet TRAS, som brukes i barnehagen. Jeg fikk også vite at det hadde blitt bestemt her i rådhuset hvilket språkverktøy som er det eneste saliggjørende. Det er en tankegang jeg har liten sans for.

– Det finnes mange verktøy lærere og barnehagelærere kan bruke. Hvilket må baseres på den kompetansen yrkesutøverne har.

– *Hva gjør du for å overbevise de ansatte om at tillitsbasert ledelse er tingen?*

– Jeg snakket nettopp om tillitsbasert styring og ledelse på etatsjefkonferansen for alle ledere i Oslo kommune. Når jeg nevner færre rapporteringer, applauderer alle. Men tillitsbasert ledelse handler også om å gi ansatte mer ansvar. Der ligger den krevende biten. Av og til kan det jo være deilig å lene seg tilbake, iverksette det andre har bestemt og la andre sitte med ansvaret, sier han.

«Vi må bygge flere barnehageplasser, ansette flere pedagoger i barnehagene og flere lærere på 1. til 4. trinn».

– Kort fortalt handler dette om å bli gitt tillit, få større ansvar og ta ansvaret. Det liker medarbeiderne å høre om. De pedagogiske lederne i barnehagene, skolelederne og lærerne vil ha dette, sier han.

Mer frihet krever flere ansatte

– *Hva skal dere politikere gjøre for å gi de ansatte det handlingsrommet dere snakker om?*

– Det vi må levere, er ressurser. Vi må bygge flere barnehageplasser, ansette flere pedagoger i barnehagene og flere lærere på 1. til 4. trinn. Og vi må styrke laget rundt læreren og laget rundt eleven. Finansieringen skal blant annet skje gjennom at vi har innført en moderat eiendomsskatt, øremerket til blant annet utdanning.

– I tillegg har rektorenes rolle og Utdanningssetatsens rolle betydning hvis vi skal lykkes, sier han.

Han synes debatten i akademien om tillitsbasert styring og ledelse er spennende.

– Forskere har kommet fram til at ledelsesformen er mer effektiv. Du får mer igjen, og det er morsommere å jobbe. Det er også lettere å få kvalifisert arbeidskraft hvis de ansatte vet at de får brukt kompetansen sin. Dessuten har stadig flere snudd ryggen til genialiteten i New Public Management, sier han.

– Også BI, Universitetet i Oslo, Høgskolen i Oslo og Akershus og andre utdanningsinstitusjoner må ta hensyn til den nye ledelsesformen når de skal utdanne dem som skal jobbe i skole, barnehage og barnevern. Det snakker jeg med utdanningsinstitusjonene om når jeg er i møter med dem. Mitt inntrykk er at også Utdanningsforbundet er opptatt av dette, sier Raymond Johansen.

Tester gir ikke resultater

– *Oslo-skolen har, med sitt system for mål- og resultatstyring og sine mange prøver og tester, oppnådd gode faglige resultater. Er du ikke redd for at ditt regime vil medføre svakere faglige resultater?*

– Jeg er ikke imot prøver og tester. De kan bidra til å veilede lærere og elever om hvordan de ligger an. Men det er ikke prøver og tester som gir resultater i skolen, det er ledere og lærere som skaper resultater i skolen sammen med barna og foreldrene. Vi har valgt å gjøre flere prøver frivillige fordi rektor og lærere er de som er best skikket til å vurdere om elevene skal ta prøven eller ikke. Det er tillitsbasert ledelse i praksis. Jeg er overbevist om at Oslo-skolen fortsatt kommer til å score høyt på nasjonale prøver. Det viktigste for dette byrådet er å få opp elevenes motivasjon og å få flere til å fullføre utdanningsløpet.

«I Høyre har vi ikke giftet oss med antall mål.»

– **Mangel på mål** kan føre til ansvarsfraskrivelse, advarer Saida Begum (H). ARKIVFOTO HØYRE

Mistenker tom retorikk

– Vi trenger mål å styre etter, sier Høyres Saida Begum.

– **Byrådet har** vedtatt at mål- og resultatstyring fortsatt skal ligge til grunn for oppfølgingen av byrådets overordnede mål. Og det er selvsagt umulig å lede en virksomhet uten tillit. Derfor er jeg usikker på om den nye ledelsesformen bare er retorikk, sier Saida Begum, Høyres fraksjonsleder i bystyrets kultur- og utdanningskomité.

– *Raymond Johansen sier han vil ha færre mål og mindre detaljstyring. Hva mener du om det?*

– Det kan selvsagt være nødvendig å gjennomgå både hovedmål og delmål av og til. I Høyre har vi ikke giftet oss med antall mål. Men skal vi styre, trenger vi mål å styre etter. Har vi ikke det, kan vi lett få en ansvarsfraskrivelse.

Fotografiske
tilbakeblikk
fra skole og
barnehage.

Gode ønske om ei fredeleg høgtid

Utdannings redaksjon sluttar seg fullt og heilt til ønsket frå lærar John Andreassen Snorroeggen ved Vognild skole i Oppdal i Sør-Trøndelag. Han underviste på skulen frå 1893 til 1936, ifølgje opplysningane om biletet, som er teke av Lars Sesaker.

FOTO SVERRESBORG TRØNDELAGE FOLKEMUSEUM **TEKST** HARALD F. WOLLEBÆK

Gi elevene FRI!

Det tobakksforebyggende programmet FRI er tilbake i en ny, heldigital utgave! Programmet har allerede vært i bruk i over 1 000 klasserom ved nesten 400 skoler. FRI er laget for alle trinn i ungdomsskolen. Programmet fokuserer på mestring og samhandling i klasserommet. Viktigst av alt er at elevene synes det er gøy og engasjerende.

Hvorfor gi elevene FRI:

- Lærer elevene å si nei til snus og røyk.
- Gir ungdom mestringskompetanse.
- Bidrar til gode holdninger og sosial mestring.
- Følger målene i Kunnskapsløftet.
- Støtter LK06-målenes områder som digital og sosial kompetanse.

Vil du gi elevene FRI? Les mer på fristedet.no

 Helsedirektoratet

Den frie Willoch

Bildet av Kåre Willoch som en korrekthetens mann medfører riktighet. Men i skoletiden ble han anklaget for oppvigleri og kunne endt opp på Bastøy ungdomsanstalt.

TEKST Hans Skjong | hs@utdanningsnytt.no

FOTO Erik M. Sundt

– **Kunne det passe** om vi utsetter avtalen til kl. 14.00, eller blir det byrdefullt for deg? Du skjønner, jeg har noen håndverkere som straks kommer, forklarer Kåre Willoch over telefon da Utdanning ringer.

Bildet mange nordmenn har av herr Willoch som en svært korrekt og høflig mann, både språklig sett, men også i takt, tone og manér, viser seg å stemme godt.

En slik korrekthet utspilte seg også da han omtalte Gro Harlem Brundtland for «fru Brundtland» i debatter på 1980-tallet. I den aktuelle serien «Da vi styrte landet» på NRK, forteller Brundtland om hvordan hun mislikte at Willoch omtalte henne som «fru Brundtland».

– Jeg er litt inhabil i denne saken, men jeg syns at antydningen om at jeg la vekt på å irritere henne, er helt feil. Det var en del av dannelsen da jeg vokste opp å tiltale gifte kvinner med «fru», sier Willoch.

Bestum-borgerlig

Det var kanskje ikke så rart at Willoch ble en danset mann. Oppveksten på Bestum vest i Oslo var ifølge Willoch «svært lykkelig».

– Jeg var daglig begunstiget, og det er bare gode minner som strømmer på når jeg tenker på barndommen, sier Willoch, som sier han også var svært fornøyd med lærerkreftene ved Bestum skole. Men til tross for flinke lærere var det ikke alltid undervisningen skjedde i ro og mak, røper Willoch.

– Det hindret jo ikke at da vi kom opp i 6.-7.-klasse, var det noen elever i klassen som slet med å holde roen. Jeg husker en engelsktime hvor den meget flinke læreren ikke klarte å få ro i klassen. Etter en stund kom overlæreren inn i klasserommet, og du verden hvor stille det ble da, sier Willoch.

Noen år senere, i 1941, var det Willoch selv som ble regnet som en bråkmaker. Men da av helt andre grunner. Willoch gikk i samme klasse som sønnen til en av Vidkun Quislings nære medarbeidere. Klassekameraten anklaget Willoch for oppvigleri og for å ha kommet med antinazistiske uttalelser.

– Skoleinspektøren truet med at han kunne ha sendt meg til Bastøy ungdomsanstalt, men jeg ble utvist fra skolen i fjorten dager i stedet, sier Willoch.

– Klassekameraten min følte seg nok angrepet og dårlig behandlet. Det må ha vært fryktelig for disse barna av NS-politikerne. Han var egentlig en veldig kjekk gutt, sier Willoch.

Men det var ikke bare potensiell trussel om Bastøy-anstalten som var dramatisk for Willoch under krigen. I 1944 måtte han flykte til Sverige med sin mor fordi faren deltok i motstandsbevegelsen. Hans to eldre brødre kom seg også etter hvert til England og den norske marinen der, dit også Willochs far hadde dratt.

– Å kalle min mor og meg for «flyktninger» er kanskje å ta litt hardt i. Vi hadde det greit økonomisk i Sverige. I tillegg hadde svenskene oppdaget

Kåre Isaachsen Willoch (89)

Yrke
Pensjonist

Bakgrunn
Statsminister for Høyre fra 1981-86, og initierte en politikk som førte til varige forandringer i det norske samfunnet. Aktuell i NRK-serien «Da vi styrte landet». Kilde: Store Norske Leksikon

Kåre Willoch traff kona Anne Marie i et sosialt lag. - Min kamerat hadde skrytt veldig av denne damen han hadde invitert, og da jeg traff henne, syntes jeg det stemte helt, sier Willoch, her med Anne Marie på hytta i 1985 i Homborsund i Aust-Agder.

FOTO OLE CHRISTIANSEN/NTB SCANPIX

hvem som skulle vinne krigen, og de oppførte seg deretter, sier Willoch.

Tilbake i Norge igjen fullførte han reallinjen og tok artium i 1947, og begynte deretter på sosial-økonomi på Universitetet i Oslo.

Takker helsevesenet

Men at Willoch i dag sitter og forteller om sitt liv og virke, kan man takke kona Anne-Marie (født Jørgensen) og norsk helsevesen for. Willoch ble nemlig operert for kreft i fjor. Hans kone, som er sykepleier, merket at noe var i veien og sørget for rask hjelp.

- Min kone er helsesjef i hjemmet. Hun skjønte at «her var det noe galt». Hun ringte ikke til legevakten, men rett til ambulansen, slik at alt gikk veldig raskt. Helsevesenet var fremragende, og så raske og så flinke. Jeg ble veldig imponert. Etter operasjonene har jeg ikke merket annet enn en generell svekkelse, som tar tid å bygge opp igjen, sier han.

- Undersøkelser viser at pasienter blir mer opptatt av religiøse spørsmål etter sykdomsutbrudd. Gjaldt dette for deg også?

- Nei, jeg kjenner ikke til noe slikt personlig, ikke i det hele tatt. Men jeg skjønner godt at andre kan oppleve det.

Allerede feiret diamanbryllup

Kanskje skyldes snarrådigheten til Willochs kone at de har vært gift i 63 år og kjenner hverandre ut og inn. De møttes i et sosialt lag hos en venn av Willoch under studietiden.

- Min kamerat hadde skrytt veldig av denne damen han hadde invitert, og da jeg traff henne, syntes jeg det stemte helt, sier Willoch, som sier han fridde til Anne-Marie dagen han hadde avlagt embetseksamen.

De giftet seg i 1954 og har tre barn sammen.

Anne-Maries familie hadde lignende bakgrunn som Willochs, blant annet var hennes far i likhet med Willochs far selvstendig næringsdrivende.

- *Lå det i kortene at du skulle bli Høyre-mann, for eksempel med tanke på dine foreldres politiske ståsted?*

- Før krigen stemte mine foreldre på et parti som het Frisinnede Venstre, som var blitt søsterpartiet til Høyre. Min far, som hadde startet en egen virksomhet rett før andre verdenskrig, ble nok også påvirket av den skadelige detaljstyringen av bedriftene fra statens side etter andre verdenskrig. Råvarer var styrt av kvoter, og disse ble ikke fordelt på en rettferdig måte, sier Willoch.

Vil få bukt med barnefattigdommen

Willoch, i sitt virke som statsminister, huskes best for å ha opphevet kringkastingsmonopolet, liberalisert lukningsvedtektene og for å ha deregulert boligmarkedet, står det på Store Norske Leksikons nettsider.

På sine eldre dager er en av hans hjertesaker å bli kvitt barnefattigdommen i Norge. Om lag 100.000 barn regnes i dag for å leve i fattigdom i Norge.

- Frem til det siste århundreskiftet sørget man for at barnefamilier på alle alders- og inntekts-trinn fikk skattelettelser og barnetrygd i en sum som monnet. Men fra århundreskiftet og frem til i dag har barnetrygden blitt halvert i realverdi, og barnefamiliene får ikke lenger nevneverdige skattelettelser, sier Willoch.

- *Boligmarkedet i Norge ble deregulert mens du var statsminister. I hvilken grad er dagens barnefattigdom et resultat av dette, blant annet ved at husleie- og prisregulerende bestemmelser ble fjernet?*

- Ordningen med makspris slik det var før dereguleringen, har aldri vært noen løsning. Det førte bare til at folk betalte en offisiell pris, og så la de til et ekstrasbeløp «under bordet». Løsning

gen for å redusere barnefattigdom er å gi dem mer barnetrygd og/eller et betydelig fradrag i skatten, mener Willoch.

En annen sak Willoch er opptatt av i dag, er å satse mer på at psykisk utviklingshemmede får den utviklingen som de har muligheter for. Willochs barnebarn Philip har Downs syndrom.

- Ofte har psykisk utviklingshemmede langt bedre evner enn man tror, men det krever mer arbeid å utvikle dem, sier Willoch.

Han sier at beløpene som skal til for å sikre psykisk utviklingshemmede gode tilbud, er bagatellmessige i forhold til summene som brukes på funksjonsfriske nordmenn.

Willoch mener lærere har en vanskelig og interessant oppgave med tanke på å gi tilbud til psykisk utviklingshemmede.

- Jeg synes ikke at man skal ha den holdningen at det ikke skal være spesialundervisning. I noen tilfeller kan dette være nyttig, sier Willoch, som legger til at Philip blant annet har gått på to ulike folkehøyskoler, som ifølge Willoch begge var svært gode.

Clemet: - Willoch er som før

- *Generelt så kan det virke som du har blitt en mykere mann med årene?*

- Det er hyggelig det, men jeg tror det bildet som tegnes av aktive politikere ikke alltid er helt korrekt i alle kretser, sier han.

Willoch har de siste årene gjort seg bemerket med å ha endret standpunkt i Israel/Palestina-konflikten.

- Jeg delte den alminnelige oppfatningen som rådet tidligere, om at Israel tilhørte jødene. Men etter å ha lest mer om saken, og på grunnlag av egne reiser til området, mener jeg at løsningen må være at Israel trekker seg tilbake til grensene fra 1967, sier Willoch.

Kristin Clemet sier at det virker som at mange på venstresiden også har lagt sin elsk på Willoch de siste årene. – Men vi som kjenner ham godt, vet at han stort sett er den samme i dag som før, sier hun. Her er Willoch æresblåruss i 1966, flankert av to kvinnelige blåruss.

FOTO KNUIT SKARLAND/VG

«Etter en stund kom overlæreren inn i klasserommet, og du verden hvor stille det ble da.»

Kristin Clemet, leder for den liberale tanke-smien Civita, var politisk rådgiver på Statsministerens kontor i 1985–1986, da Willoch var statsminister.

– De siste årene virker det som at mange på venstresiden også har lagt sin elsk på ham. Men vi som kjenner ham godt, vet at han stort sett er den samme i dag som før. Kanskje er det det at han kan snakke friere i dag, sier Clemet.

Hun sier at Willoch fortsatt i dag har en slags «gudeliggende» status i Høyre, og at han alltid har hatt en naturlig autoritet i kraft av at han er svært kunnskapsrik og velartikulert.

Alltid middag kvart på fem

Særlig mye negativt å si om Willoch er det heller ikke å høre fra hans sønn, Dag.

– Det meste er enkelt med far. Hvis vi har en avtale, blir det gjort. Han er optimistisk og takknemlig, sier Dag Willoch.

Han sier faren er opptatt av rutiner og måtehold, enten det gjelder søvn, alkohol eller mosjon.

– Alt med måte, men han er ingen asket. Han er glad i god mat og godt drikke.

– Han jobbet mye, men vi spiste stort sett middag kvart på fem. Så la han heller inn en kveldsøkt. Det var ofte møter som strakk seg utover kvelden, sier han, og legger til at faren var helt avhengig av sin kone for å få hverdagen til å gå rundt.

Willoch sier at faren hadde et ganske avslappet forhold til barneoppdragelse.

– Han trengte ikke være sint, han hadde en naturlig autoritet, sier sønnen.

I serien «Da vi styrte landet» sier Gro Harlem Brundtland at barna hennes i ettertid har fortalt om negative erfaringer med medietrykket som var på henne da hun var statsminister.

Dag Willoch tror han og søstrene ikke hadde det like tøft som barna hennes.

– Far har vært kjendis så langt tilbake jeg kan huske. Men jeg led ingen overlast av den grunn. Jeg tror nok det har blitt mye tøffere å være kjendisbarn siden den gangen. Han ble tidligere en offentlig person, og slik jeg husker det, var pressen rære med Gro enn med far, sier Dag Willoch.

Fyller 90 neste år

Tilbake på Stortinget. Willoch viser ingen tegn til at han fyller 90 neste år da han i godt driv går for å møte fotografen.

– Min kone og jeg mosjonerer jevnlig og går mye tur, men jeg kan vel ikke si at jeg har vært en idrettsmann, sier Willoch.

– Hvordan tror du det ville vært å være statsminister i dag?

– Jeg tror det ville vært meget anstrengende. Jeg synes Erna gjør en veldig god jobb, sier han.

– Enkelte kommentatorer mener det er negativt at mange unge politikere i dag ikke har vært i arbeidslivet før de blir karrierpolitikere. Hva tenker du om det?

– Moderne samfunnsstyring er ganske komplisert, så politisk erfaring kan være meget verdifull. Jeg forstår det på mange måter godt, sier Willoch, og legger til at han synes Norge har fått flere gode politikere enn vi fortjener.

– Du har alltid virket, og virker for så vidt også nå som en behersket mann. Blir du sint noen gang?

– Jeg kan bli skuffet. Når man driver aktiv politikk, kan man bli skuffet over det man regner som feilaktige resonnementer fra andre politikere og partier, sier Willoch.

En liten fotoseanse senere, og ettermiddagen med Willoch er ved veis ende. Da Utdanning rekker frem hånden og «takker for praten», kommer det straks en høflig korreks fra Willoch idet han gjør seg klar til å spasere av gårde.

– Du mener samtalen?

Spørsmålet jeg gjerne ville blitt stilt

– Nei, hva skulle det vært. Jeg syns dette intervjuet har vært grundig nok.

Petit

Ole Foss

ILL.FOTO XX7/STOCKPHOTO

Det var ikke en snøfleck ute, for mildværet hadde holdt seg siden begynnelsen av november. 2027 kom til å gå over i historien som det mest snøfattede året – ever!

De store LED-veggene i klasserommene kunne likevel gjenspeile alle ønskelige forhold. Surround-view (SV) hadde feid alle andre audiovisuelle løsninger av banen, og løftet på 68 milliarder kroner var gått enstemmig gjennom i Stortinget.

Nett- og utdanningsminister Bjarte Blom hadde vært i syvende himmel og på alles netthinner i alle landets 750 grunnskoler åpningsdagen, og Blid Med-3D-dansen var en suksess!

Heldigitalisert skole (HDS) var innført allerede i 2025. Med LED-teknologi og hyperrask linjer – termografisk dataoverføring (TD) – kombinert med satellittlaserlink (SLL) var undervisningsprosenten (UP) økt med 15. Stridigheter med landets lærerorganisasjoner hadde også økt. Nasjonal rasjonalisering (NR) og skolesammenslåingen (SS) var meget omstridt, særlig blant lærere som ble vekk ved opprettelsen av de nye ultraklassene på 250 elever med individbasert nettlære (IN).

Elever på alle trinn hadde nå høyoppløselig Norpad. Med oppnåelsesmål og oppgaver pro-

grammert etter Årskullnaturlig Evneindeks (ÅNEI) og Nasjonal Prøve (NP). Individuell Støtte via IS-Fronter sikret full foreldreinvolvering (FI) slik at foreldremøter (FM) var overflødige (OF). I likhet altså med de fleste lærerne.

Skoledassistenter var en økende gruppe, og nett- og utdanningsminister Bloms uttalelse til VG om barn med lærevansker – «... nå får dem skjerpe seg!» – skapte behov for presiseringer før oppsøkningspartiene sikret flertall for HDS. Ut med lærere, inn med assistenter, først og fremst IKT-utdannede.

Satsingen 9KodeMus ble implementert fra 2026, og UBAS, PAS, RefLex, BASIL, GSI, Skoleporten, Tavla, Feide og FIS (foreldre i skolen) inkludert i dette. 1,2 milliarder i konsulentbistand og.

Julen 2027! Elevene fikk historiske tablåer, astronomi, geologi, matematikk og meteorologi, selvsagt i surround-view. Heldigvis ingen sang og heft! Ingen splid! Livssynfaget het nå KREMJA, etter at både muslimer, jøder og ateister var inkludert. E'en sto for «eventuelt». NRK Ultra-Jul hadde inkluderende, gøyale programledere og møter med Josef, Maria og selveste Jesubarnet i svært livaktige animasjoner. En overmåte kreativ skaper i studio hadde lurt inn noen muhammedaniss, men bråket la seg.

Hver morgenstund; NRK Ultra med alle tiders stjernehimmel i 3D-SV! Det gikk et sukk gjennom klasserommet. Så skjønt! Deilig er den LED-himmel blå!

«Individuell Støtte via IS-Fronter sikret full foreldreinvolvering (FI) slik at foreldremøter (FM) var overflødige (OF).»

Tilbakeblikk

For 50 år siden

Kurs i EDB på Kjeller

Det skremmende ved at folk ukritisk lot seg registrere i maskinenes kartotek, eller ukritisk lot maskinene løse samfunnsproblemer, ble nevnt. En maskin kan nemlig ikke løse slike problemer. Bare et menneske som har satt seg inn i problemene og tenkt gjennom dem på en lynende klar måte, kan gi maskinen de nødvendige data og la den regne ut hva som skal gjøres.

Den Høgre Skolen
nr. 19/1967

For 25 år siden

Betal etterutdanning med fagforeningspenger

En samlet undervisningskomité bifalt departementets opplegg for prøveordninger med fast arbeidstid for lærere. Politikerne mener at dette kunne gi rom for etterutdanning for lærerne, fortrinnsvis lagt utenfor elevenes undervisningstid. Jon Lilletun (KrF) var den eneste som dristet seg til å tenke høyt om de kommende forhandlingene. Han ba statsråd Gudmund Hernes vurdere om større deler av fagforeningsarbeidet kunne bli lagt utenom undervisningstida.

Norsk Skoleblad
nr. 36/1992

Ole Foss

skribent og humorist

FOTO PRIVAT

Helt hinsides **redd**

– Livet hadde allerede lært ham at det kunne være veldig uforutsigbart. Han var fryktelig engstelig for alt nytt, forteller Ragnhild Opdahl.

TEKST Ylva Törngren | yt@utdanningsnytt.no

FOTO Privat

● Ragnhild Opdahl (61)

Hvem:
styrer i Rallarn
barnehage
Narvik i Nordland

Godt å tenke på:
Opplevelsen av å ha
gjort noe veldig rett.

Ragnhild Opdahl har jobba i mange år i barnehagesektoren, men det er fra ti år i en barneskole hun velger sitt gylne øyeblikk; om en seksåring med mange utfordringer på ulike områder i livet.

– Vannskrekk ganger to

I barneskolen der gutten begynte, var Ragnhild den eneste med barnehagelærerutdanning og dessuten spesialpedagog, og hun hadde et særlig ansvar for de nye og de som trengte spesialpedagogiske tiltak, som denne eleven.

– Livet hadde allerede lært denne guttungen at det kunne være veldig uforutsigbart. Han var fryktelig engstelig i alle nye situasjoner, sier hun om førsteklasingen.

Utpå høsten skulle alle elever og lærere ved den lille barneskolen i gang med ukentlig svømmeundervisning. Når de først tok turen til bassenget, brukte de gjerne en stor del av dagen, sier Ragnhild.

– Jeg vet jo ikke sikkert, men jeg kan tenke meg at denne seksåringen aldri hadde vært i basseng før, sier Ragnhild.

– Han virket helt hinsides redd. Han var helt stram i hele kroppen. Vannskrekk ganger to, sier hun.

Først satt gutten på kanten med bare føttene nedi vannet.

Et fast løft(e)

Under andre eller kanskje tredje gangs besøk i bassenget fikk hun ham ned i vannet.

– Under løfte om at jeg skulle holde ham fast inntil meg, satt han på armen min meg mens jeg

beveget meg rundt, forklarer Ragnhild Opdahl.

– Etter hvert holdt han seg selv fast i meg. Jeg hadde hendene fri, og slik kunne vi være med i ballspill og andre vannleker, sier hun.

Derfra gikk det lang, lang tid og mange besøk i bassenget før det løsnet litt mer.

– Var det mot slutten av første klasse? Da holdt han meg med ei hand mens vi var i vannet. I løpet av andre året en gang turte han å slippe meg og være helt selv i bassenget.

– Så langt jeg fulgte ham, så jeg ikke at han ble veldig tøff i vannet, men han beveget seg fritt rundt. Riktignok ikke så flink som mange andre, men med en formidabel utvikling bak seg, sier Ragnhild.

I tredje klasse

– Deretter, da denne gutten gikk i tredje klasse, det kan ha vært tidlig i november, skulle hele skolen i gang med svømming igjen. Jeg skulle være i lag med en ny førsteklasing.

Han var også redd. Ikke på samme måte som førstnevnte hadde vært, men likevel, ifølge Ragnhild Opdahl.

– Vi kom ut for å ta bussen til bassenget. Allerede da merket nok tredjeklassingen at den nye var skremt. Da vi var kommet vel fram til svømmehallen, og alle guttene kom ut av garderoben i badetøy, så jeg tredjeklassingen gå bort til den nye eleven. Jeg hørte ham si noe som ga meg følelsen at jeg hadde gjort noe helt rett:

– Du trenger ikke å være redd! Ragnhild kommer til å holde deg og holde deg og holde deg, helt til du syns det er greit!

Har du opplevd et gyllent øyeblikk som du vil dele med andre?

Tips oss! redaksjonen@utdanningsnytt.no. Merk e-posten «Gylne øyeblikk».

Bøker

 Aktuell bok
ANMELDT AV Per Arneberg

«Alle barn er våre barn»

Magne på en søndag

Av Magne Raundalen
Pedagogisk Forum
2017
196 sider

Hver søndag i to år publiserte Magne Raundalen tekster på Facebook-siden sin. Nå er 63 av disse tekstene utgitt i bokform.

Magne Raundalen har kommet med ny bok, «Magne på søndag». Dette er en bok litt utenom det vanlige til en forsker å være. Det er en samling tekster publisert på Facebook hver søndag i løpet av et drøyt år.

Raundalen har skrevet en rekke fagbøker og fagartikler om utsatte barn og unge, ikke minst faglige veiledninger for denne gruppen. Alt preget av stort engasjement, kunnskap og klokskap. Og han har holdt på lenge, et helt yrkesliv, uten stopp, helt tilbake til NRKs tidligste fase der han sammen med Åsa Gruda Skard fortalte det norske folk hva god barneoppdragelse burde innebære.

Dette er en helt annen sjanger. Tekstene bærer tydelig preg av å være tilpasset Facebook-mediet. De er kortfattede og letteste, men langt fra overflatiske.

I alt har Magne Raundalen publisert nesten hundre tekster under vignetten «Magne på søndag», der han reflekterer over ulike sider ved det å være barn og unge i dagens sam-

Lojaliteten er hos de unge i artikkelsamlingen «Magne på en søndag». ILL.FOTO ROBERT BRAUN

funn og tar opp emner som barnas rettigheter, barnas vilkår og barnas beste. Lojaliteten i alt som skrives, er hos barna. Ofte handler det om flyktninger og flyktningpolitikk, siden Raundalen har viet mye av sitt liv til arbeidet med barn og unge på flukt. Her finnes mye skarp argumentasjon relatert til dagens offisielle norske flyktningpolitikk.

Facebook-tekstene fikk ganske raskt stor leserkrets og resulterte i mange kommentarer og debatter, både leserne imellom og mellom forfatteren og leserne. Det ble interaktivitet på sitt beste og stort engasjement. Enig eller uenig – spennende samtaler ble satt i gang.

Disse tekstene er nå samlet i bokform. Det er letteste tekster med solid faglig forankring. Og tekstene er fremdeles like aktuelle, slik at de kan utfordre til debatt og samtale. Det umiddelbare som Facebook-tekstene representerte, er kanskje ikke like fremtredende, men tekstene formidler en innsikt som strekker seg ut over her og nå, og som gjør at de også tåler å

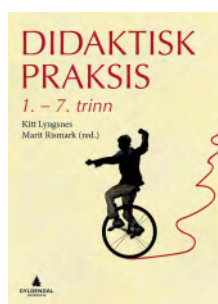
presenteres i bokform. Her får vi anledning til å reflektere noe grundigere og langsommere i denne hastighetens tid.

Magne Raundalens slagord er «Alle barn er våre barn». Jeg har lyst til å trekke fram et annet perspektiv som utfyller dette og som passer godt på Raundalens livslange arbeid: «Det som er vanlig i voksenpsykiatrien er et resultat av det som ikke ble sett i barndommen» (fra boka «Hvis klær kunne fortelle» av Siri Sjøftestad og Øivind Aschjem).

Slike perspektiv får konsekvenser. Vi må tørre å se, tørre å handle, ikke akseptere urett, anerkjenne alle menneskers uendelige verdi og stadig jakte på ny kunnskap om barns beste. Med dette som utgangspunkt kaster Raundalen seg ut i det. Han skriver om barnehage, skole, likestilling, flyktninger, overgrep, karakterer, beskyttelsessamfunnet m.m. Han utfordrer og opplyser, dette er rett og slett god folkeopplysning. Det ville vært flott om flere fagfolk kunne gjøre det samme!

Aktuell bok
ANMELDT AV Kirsten Flaten, dosent, HVL

Mangfoldet i fellesskolen

Didaktisk praksis 1.-7. trinn

Av Kitt Lyngsnes og
Marit Rismark (red.)
Gyldendal Akademisk
2017
228 sider

Boka «Didaktisk praksis» et resultat av at man i større grad anerkjenner at skolen, som den fellesskolen Norge har, er en møteplass for det mangfoldet som vi møter i samfunnet ellers.

At tittelen henviser til didaktikk, er med og ansporer til nysgjerrighet. Det er få bøker innenfor pedagogikk som så tydelig trekker inn det didaktiske perspektivet.

Boka dekker mange områder, blant annet skolens utfordring med å tilpasse undervisningen for elever generelt, og begrepet «tilpasset undervisning» drøftes med de utfordringene som ligger der. Her vises det til at å snakke om tilpassing av undervisning altfor lett fører til at man havner i groften med å diskutere en enkeltelevs utfordringer. Dette er ikke et særnorsk fenomen, her siteres både danske og britiske forskere, som

antyder at det i alle fall er et europeisk tema. Lyngsnes og Rismark trekker inn det relasjonelle perspektiv som en motvekt og viser hvordan et slikt perspektiv fører til endring av og en bredere forståelse for en elevs utfordringer. Å balansere det individuelle mot fellesskapet er idealet man jobber fram mot. Ellers blir tilpasset opplæring kort og godt beskrevet som god og variert undervisning som gagner de fleste elever, en oppskrift som mange lærere streber etter og ofte klarer å oppnå.

Boka har også kapitler om spesifikke utfordringer på et individuelt nivå. Professor emeritus Kjell Skogen har lenge vært en pådriver for å få Skole-Norge til å innse at det finnes en liten gruppe elever som er særlig evnerike. Dette er en gruppe som lenge, og til dels aktivt, har blitt ignorert av utdanningsmyndighetene. Nå må det legges til at dette har snudd noe de siste årene. De stille elevene er også en gruppe som har fått økt pedagogisk oppmerksomhet de siste årene, og et kapittel i boken vier denne gruppen oppmerksomhet. Skolens møte

med barn som lever under vanskelige hjemmeforhold blir gjennomgått i et kapittel, og her er barnas situasjon og atferd beskrevet. Hvordan man håndterer og løser en slik utfordring blir sett gjennom ressursteam og det tverrfaglige arbeidet som er nødvendig for at situasjonen skal bedres for barna.

Det meste av boken er viet et mer overordnet perspektiv, med et fokus mot de utfordringer som finnes i skolen. Hvordan håndterer man seksåringer som ikke klarer å sitte stille lange økter av gangen? Og lærer ikke denne gruppen uansett best når de er i bevegelse og involvert i det de liker best, nemlig lek? Kapittelet har en tydelig motivasjon i det å få pedagoger til å innse at gutter trenger langt mer bevegelse enn det en vanlig skoledag legger opp til. For lite bevegelse fører gjerne til uro og mangel på konsentrasjon, en naturlig følge av den utviklingen en seksåring er i. Dette følger vel godt bokens perspektiv om at omgivelsene og mulighetene elevene blir gitt, eller ikke gitt, vil gjenspeile seg i atferden de ender opp med.

Et kapittel om mangfold gir gode innspill i hvilken bredde dette innebærer. Her vises det til at familie og hjemmeliv er preget av mangfold, noe som gjelder både familiesammensetning og kulturell bakgrunn.

Flere kapitler dreier seg om læremidler, både digitale og mer tradisjonelle lærebøker. Narrativene trekker her inn eksempler på hvordan variere undervisning og få elevene aktive både motorisk og kognitivt. Her er helt konkrete oppgavetema å jobbe ut fra, og det vises til hvordan man kan jobbe individuelt og i grupper.

Små narrativer i begynnelsen av noen kapitler er en vanlig måte å føre faglitteratur nærmere den praksis de skal beskrive og støtte. Så også i denne boken. Det er med på å gi boken ledig form, og det går an å kjenne seg igjen i eksemplene. En bok verdt å lese for både studenter og lærere for trinn 1.-7.

Boka «Didaktisk praksis» får fram mangfoldet i fellesskolen, mener vår anmelder.

ILL.FOTO ERIK M. SUNDT

Yrkesfaglige utdanningsprogrammer

Innhold, struktur og valg i nye læreplaner

● **Halvor Spetalen**
førstelektor
Institutt for
yrkesfaglærerutdanning
(studiested Kjeller)
Høgskolen i Oslo
og Akershus

FOTO BENJAMIN A. WARD /
HØGSKOLEN I OSLO OG AKERSHUS

Mange spørsmål og hensyn må ivaretas når det skal utvikles og introduseres nye læreplaner i restaurant- og matfag fra høsten 2019.

I forbindelse med gjennomgangen av det yrkesfaglige utdanningstilbudet i 2016/17 er det gjennomført flere omfattende undersøkelser i regi av undertegnede og kollegaer ved yrkesfaglærerutdanningen i restaurant- og matfag ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA). Målet har vært å kartlegge yrkesutøvelse og kompetansebehov i restaurant- og matfagene, og resultatene presenteres i to rapporter (Spetalen, Eben & Jahanlu, 2016; Spetalen, 2017). Disse rapportene omhandler restaurant- og matfag spesielt, men diskusjonen om innhold og struktur i de nye læreplanene har også en mer generell karakter som gjelder hele fag- og yrkesopplæringsfeltet.

Nå er Utdanningsdirektoratets høringsrunde ferdig, og læreplanarbeidet står snart for tur. Uten at det er endelig avklart hvordan utdanningsprogrammene vil organiseres, er det likevel klart at det må settes ned læreplangrupper i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, så også i restaurant- og matfag.

Læreplan og relevans

Mange spørsmål og hensyn må ivaretas når det skal utvikles og introduseres nye læreplaner i restaurant- og matfag fra høsten 2019. To spørsmål er stadig tilbakevendende, nemlig spørsmålet om relevans og spørsmålet om innhold og progresjon i et helhetlig læreplanverk. Relevansspørsmålet handler ikke bare om yrkesopplæringens tilpassning til næringslivet, men også om utvikling av elevens evne til å leve et godt liv utenfor arbeidsplassen.

Det er ingen enkel sak å vite hva som er aktuelt innhold i en relevant læreplan. Ulike aktører har ulike interesser, noe som gjør det utfordrende å velge innhold og struktur.

Ett perspektiv i utvikling av yrkesfaglige læreplaner er å kartlegge hva aktuelle yrkesutøvere gjør i sin daglige jobb, og så velge dette som et utgangspunkt. Innholdet i opplæringen vil da være direkte overførbart til «gulvarbeid» i bedriftene. Dette kan oppleves svært relevant av både elever og faglige ledere i bedriftene. En slik organisering vil kunne betegnes som nærtransfer, altså en direkte overføring av arbeidsoppgaver fra opplæringssettingen til bruk i bedrift. En av konklusjonene i datamaterialet er da også at det yrkesutøvere arbeider mest med, blir betegnet som mest relevant i yrkesopplæringen.

I et læreplanarbeid må det imidlertid også trekkes inn innhold som ikke nødvendigvis er direkte knyttet til det daglige arbeidet som ofte kan være relativt standardisert. Det kan være situasjoner som dukker opp med ujevne mellomrom og som krever en utvidet kompetanse å håndtere. Det kan for eksempel være å tilpasse mat for gjester med ulike allergier, ha god kjennskap til alkoholloven siden man ikke kan slå opp i loven når man står i situasjonen eller yte førstehjelp ved akutte situasjoner. Dette er altså kompetanseformer som ikke behøves før det dukker opp et (avvikende) behov.

Selv om både yrkesfaglærere, yrkesfaglærerstudenter, elever på videregående trinn 1 (vg1) og vg2 og faglige ledere i restaurant- og matfagbedrifter er relativt enige om hvilke faglige læreplanmål som er relevante for senere yrkesutøvelse, oppfattes likevel en rekke kompetansemål i dagens læreplaner som mindre relevante. Dette dreier seg særlig om læreplanmål knyttet til kosthold, ernæring, spesialkost, tradisjonsmat og matkultur. Betyr en lav skåre fra undersøkelsene at disse kompetansemålene bør fjernes fra læreplanen? Skal læreplaner i restaurant- og matfag utelukkende ta utgangspunkt i næringslivets relativt smale interesser, eller har den skolebaserte yrkesopplæringen en bredere oppgave? For eksempel i forbindelse med implementering av kostholdsanbefalinger fra helsedirektoratet.

Og for å gjøre det hele enda mer innviklet, viser datamaterialet også til dels betydelige forskjeller mellom hva ulike yrkesgrupper oppfatter som relevante kompetansemål i forhold til behovene i egen yrkesutøvelse. Skal skoleopplæringen utvikle et bredt faglig fundament som ikke nødvendigvis er like godt tilpasset yrkesutøvelsen i alle restaurant- og matfagbransjene, eller skal læreplanene splittes opp for å tilpasses arbeidsoppgavene i ulike yrkesgrupper?

Rapportene viser også at arbeidsoppgavene, og dermed kompetansebehovet, varierer med stilling og arbeidsoppgaver i bedriftene. Grunnleggende ferdigheter blir for eksempel ikke benyttet i noen særlig grad for yrkesutøvere får et lederansvar. Dette gjelder også arbeidsoppgaver som produktutvikling og kvalitetssikring. Det er altså et «strekk» i kompetansebehovet basert på hvilken stilling man har i bedriften. Litt forenklet kan man si at ufaglærte utfører, faglærte leser og utfører mens ledere leser, skriver og utvikler. Dette

er i tråd med en utvikling i næringslivet der «2. etasje» planlegger og utvikler, mens «1. etasje» utfører arbeidet så standardisert som mulig.

Hva betyr resultatene for læreplanutvikling i restaurant- og matfag?

Dersom disse problemstillingene overføres til læreplanarbeid i restaurant- og matfag, blir det et spørsmål om hva som skal læres når? Skal alle temaer trekkes inn fra starten på vg1 og så øke vanskelighetsgraden gjennom vg2 og vg3 (spiralprinsippet), eller skal man starte med konkrete enkle arbeidsoppgaver på vg1 og så legge til flere momenter etter hvert på vg2 og vg3?

Dersom læreplanene ikke skal følge et spiralprinsipp, men legge vekt på introduksjon av stadig nytt innhold gjennom hele opplæringsperioden på fire år, vil det være svært viktig med en analyse av hvilket innhold som er relevant på de ulike trinnene og hvilke rekkefølge det faglige innholdet skal få i opplæringsløpet. Med en slik løsning vil det for eksempel være mulig å fjerne en del av læreplanmålene på vg1 slik at elevene får mer tid til å trene på grunnleggende arbeidsteknikker, noe som deler av næringslivet i restaurant- og matfagene ønsker.

Et annet tydelig resultat i undersøkelsene er at både elever og faglige ledere i restaurant- og matfagbedrifter legger stor vekt på myke ferdigheter, altså kompetanser som for eksempel arbeidsmoral, samarbeidsevne, lærevillighet og det å kjenne til arbeidslivets normer og regler. Vil elevenes arbeidsmoral, lærevillighet, samarbeidsevner og kjennskap til arbeidslivets normer og regler kunne navngis, vurderes og karakteriseres, eller skal disse viktige sidene ved elevenes kompetanse forbli «skyggekrakter» for hva både elever og faglige ledere mener er nødvendig kompetanse? Uten en formell tilstedeværelse i læreplanene vil disse viktige ferdighetene antakelig bli nedprioritert i møtet med dokumentasjonskravene i videregående skole.

Skille mellom grunnleggende fagkunnskap og yrkesspesifikke kompetansemål

Hvis læreplanene skal oppleves som relevante for elever med ulike yrkesinteresser, kan det være en løsning å lage et tydelig skille mellom grunnleggende generelle fagkunnskap og mer yrkesspesifikke fagferdigheter. Det kan bli en interessant diskusjon om hvilke læreplanmål som egner seg best som generell fagkunnskap og hvilke læreplanmål som egner seg best for yrkesutøvelse i bedrift, uten at man konstruerer en konflikt ut av dette. En synlig deling av læreplanmålene i

generelle faglige mål og yrkesspesifikke fagmål kan sikre en bedre forståelse for at ikke alle mål kan være spesielt tilpasset næringslivets behov, men likevel være viktige i et bredere perspektiv. Det vil kunne begrunne innholdet i yrkesopplæringen slik at både elever og bedrifter ser innholdet som relevant. Ikke nødvendigvis bare i det daglige arbeidet, men også når situasjoner krever improvisasjon, kreativitet og nøyaktig fagkunnskap. At elevene også blir klar over at yrkesutøvelsen endres med økt ansvar i bedriftene kan motivere for å arbeide med læreplanmål som ved første øyekast ikke virker spesielt relevant for det arbeidet de blir satt til i praksis eller som lærlinger.

Litteratur for utdypende lesning

Spetalen, H., Eben, B. og Jahanlu, D. (2016): Yrkesutøvelse i restaurant og matfagene – Arbeidsoppgaver, prioriteringer og forskjeller (HiOA-rapport nr. 3/2016).

Spetalen, H. (2017): Læreplanmål og kompetansebehov i restaurant- og matfag – to sider av samme sak? Yrkesfaglærere, yrkesfaglærerstuderende, faglige ledere i bedrifter og elever i Vg1 og Vg2 vurderer læreplanmål og kompetansebehov i restaurant- og matfag (HiOA-rapport nr. 4/2017).

Skal læreplaner i restaurant- og matfag utelukkende ta utgangspunkt i næringslivets relativt smale interesser, eller har den skolebaserte yrkesopplæringen en bredere oppgave? spør Halvor Spetalen.

ILL.FOTO TOM-EGIL JENSEN

«Både elever og faglige ledere i restaurant- og matfagbedrifter legger stor vekt på myke ferdigheter, altså kompetanser som for eksempel arbeidsmoral, samarbeidsevne, lærevillighet og det å kjenne til arbeidslivets normer og regler.»

Kvaliteten på barns utetid

Jonas Smebye Wiksén

rådgiver og kursansvarlig
Menko

FOTO JANSE KOMMUNIKASJON AS

En dominerende diskurs frarøver utetiden status og verdi i mange barnehagekulturer, og skaper en oppfatning om at den verken skal planlegges eller gis innhold.

Det skal bli spennende å følge med når resultatene fra prosjektet «Med blikk for barn – kvalitet i barnehagen for barn under 3 år» etter hvert publiseres. Smakebiter gjengitt av Kristine Hirsti på nrk.no 11. oktober tyder i hvert fall på én ting: Det er visst ikke så rart at det ofte skal små grep til for å utmerke seg i en barnehage.

Jeg underviser i barne- og ungdomsarbeiderfag for en opplæringsbedrift som utdanner voksne mennesker. Med elever som har fått kursplass gjennom Nav-systemet opererer vi med et dobbelt fokus: Fagbrev og fast jobb.

I Oslos tøffe arbeidsmarked er det gjennom praksisplassen mulighetene vanligvis åpner seg. Men da gjelder det å skille seg ut. Jeg nærmest beordrer elevene mine til å ta initiativ til aktivitet i utetiden. Det er det en god grunn til.

Karikaturen av barnehagearbeideren med kaffekopp og rumpa godt plantet på en utebenk mens ungene seiler sin egen sjø, stammer fra et sted. Gjennom mine mange år i barnehagefeltet har jeg møtt noen utrolig sterke og engasjerte omsorgspersoner, men dessverre hersker det en oppfatning av utetiden som et «kuslipp» veldig mange steder. Underforstått: Utetiden har en magisk egenverdi og trenger ikke et pedagogisk innhold. Den havner

i et «didaktisk vakuum». Personalets rolle reduseres fra veileder til dyrepasser (sørg for at ingen skader seg, og husk føring ca. klokka to).

Dette synet bygger på en misforståelse, og uten tydelig ledelse er det forståelig at det får fotfeste. Alle som jobber i barnehage, vet nemlig at leken har en egenverdi. De vet at leken er den beste arenaen for all læring, fordi den er en frivillig og lystbetont aktivitet. De vet at utviklingen av sosial kompetanse, det aller viktigste barna skal lære i barnehagen, først og fremst skjer i leken. Leken utvikler dessuten språket, kreativiteten, fantasien og en rekke andre egenskaper, men hvorfor synes den voksne at hun kan melde seg ut av prosessen med en gang ungene befinner seg på den andre siden av dørstokken?

Et feilsteg kan være at det allerede i planleggingsfasen dannes en ikke uttalt oppfatning om at kvoten med pedagogisk uteaktivitet dekkes av barnehagens turdager. På disse dagene har man et klart mål, det forventede læringsinnholdet er tydelig definert i ulike planverk, og alle vet hva de skal gjøre. Tiden i barnehagens eget uteområde vies ikke bestandig like konkrete innholdsbeskrivelser, og det er ofte opp til ivrige enkeltpersoner å skape engasjement og aktiviteter. Om jeg gjetter riktig, er mange kompetente personalgrupper derfor vevet inn i en diskurs som utelukker eller underkommunisere verdien i veiledende tilstedeværelse utendørs.

En av forskerne bak prosjektet, Karen Marie Eid Kaarby, sier om barnehagene som kom dårligst ut at «de (barna) sitter mye i sandkassa, og de er mye på huska. Det står en voksen og dytter huska, eller det sitter en voksen i sandkassa og lager sandkaker.» Eid Kaarby vil være enig i at dette ikke er galt i seg selv. De fleste barn er glade i å huske, og det er ofte kamp om plassen. Husking er dessuten en aktivitet der barnet kan få eksklusiv tid med en voksen og oppleve «den nære samtalen». Sandkassa er en foretrukken aktivitet for mange. Her øver barna sine finmotoriske ferdigheter, sin kreativitet og evne til problemløsning. Og hvis en voksen sitter og lager sandkaker sammen med dem, er det helt topp.

Problemet oppstår når barna ikke blir tilbudt andre alternativer, slik tilfellet må være i Eid Kaarbys eksempel. Foruten å flokke seg rundt huske-

stativet og sandkassa vil understimulerte barn ofte reagere med mer aggressiv jage-lek og ha en kortere vei til gråt eller raseri enn barn som holdes virksomme. Den gode nyheten er at de vil reagere med nysgjerrighet og iver nesten uansett hva slags aktivitet du setter i gang, og ikke et eneste fagområde i Rammeplanen er forbeholdt innsiden av barnehagebygningen. Barna skal ikke bare utvikle ferdigheter. De skal også utvikle holdninger. Hvilke holdninger får de til å være utendørs når deres voksne rollemodeller signaliserer at det kun er en simpel «transportetappe» mellom alle planene som faktisk betyr noe?

I forberedelsene til praksisperioden og i oppfølgingen underveis bevisstgjør jeg elevene mine på ett viktig prinsipp: «Alt man gjør inne, kan man også gjøre ute.» Hvorfor kan noe så enkelt som utendørs sanglek, eventyrfortelling eller størrelsessortering være en sterk jobbsøknad? Fordi vi vet at det er mangelvare. Du kan risikere å bli ansett som et naturtalent dersom du møter opp på praksisplassen og tar initiativ til en uteaktivitet.

Dette er ikke en kritikk av barnehageansatte. De fleste jeg har møtt, er dyktige og engasjerte mennesker, og det er helt klart at forskningsprosjektets negative funn ikke gjelder alle barnehager. Problemet slik jeg ser det, er at en dominerende diskurs frarøver utetiden status og verdi i mange barnehagekulturer, og skaper en oppfatning om at den verken skal planlegges eller gis innhold. Dette synet er det i virkeligheten barnehagens ledere som opprettholder eller bryter ned. Jeg håper at forskningsresultatene vil si noe om dette, og at diskusjonen som følger vil føre til at utetidens kvalitet sikres didaktisk og ikke er prisgitt idealister.

«De vil reagere med nysgjerrighet og iver nesten uansett hva slags aktivitet du setter i gang.»

En bedre start på livet:

Høyere kvalitet med flere pedagoger i barnehagen

- Linn Gammelsrud
 - Lars Runar Andersen
 - Hermann Bodal Grefslie
 - Sander Vidtun Nilsen
- studenter ved Høgskolen i Østfold

Et meget aktuelt tema i den pågående barnehagedebatten er spørsmålet om bemanning.

Flere av de viktigste politiske partiene har ytret et ønske om en minimumsandel på femti prosent pedagoger i barnehagen, samtidig som noen av dem har klare meninger om hvor mange ansatte per barn, som skal være til stede gjennom hele barnehagedagen. Ett av spørsmålene som stilles, er hva som vil skje med dem som allerede er ansatt som assistenter i barnehager, dersom antallet pedagoger skal økes. Arild Grande i Arbeiderpartiet understreker at assistenter på ingen måte skal kastes ut av barnehagene, men at økningen vil skje gjennom en naturlig utskiftningsprosess, da assistenter tradisjonelt ikke blir lenge i jobben (Johansen 2017). På tross av at det finnes mange gode assistenter, er det faktisk barnehagelærerne som er utdannet og best rustet til å sikre barna, blant annet en god språklig og sosial utvikling.

Regjeringen la 24. mars i år frem en stortingsmelding hvor det ytres at andelen barnehagelærere skal økes fra 38 prosent i dag, til 44 prosent. I tillegg til dette står de fleste av de politiske partiene inne for en langsiktig økning opp til 50 prosent. Som nevnt over vil dette føre til en utskiftning hvor en større andel assistenter må vike for den økende massen faglærte barnehagelærere. Hva vil dette egentlig ha å si for den rent faglige kvaliteten i barnehagen? Debatten om fokuset i barnehagen skal ligge på barnets faglige utvikling og skoleforberedelse, eller barnets trivsel, lek og tilhørighet her og nå, er ikke dagsfersk, men stadig aktuell. Uansett synet på dette, kommer man ikke utenom at barnehagen faktisk er et sted hvor barn lærer, utvikler seg og tilegner seg kunnskap som er viktig på veien videre. Dette forutsetter at barnehagen består av personale som er gode til å formidle, reflektere og ikke minst følge opp barna der de ser utfordringer eller sen utvikling, gjerne i forbindelse med språk, lek eller sosial kompetanse. I en slik setting er det klart at en faglært barnehagelærer, med større kompetanse om barnets utvikling, har en bedre forutsetning for å fange opp utfordringene i et tidlig stadium, og ikke minst, følge barnet opp på en god måte og sette i gang passende tiltak.

Et tilleggsspørsmål som fort blir aktuelt, er hvorvidt økningen bare må dreie seg om personer som er utdannede barnehagelærere, eller om man bør tenke bredere og også inkludere andre faglærte, for eksempel barne- og ungdomsarbeidere eller barnevernspedagoger. Selv om barnehagelære-

ren kanskje er den som gjennom sin utdanning er best utstyrt til å se barna med et faglig blikk, i tillegg til å ha kunnskap som er essensiell for barnets utvikling, er det nærliggende å argumentere for at en annen faglært person, med en litt annerledes faglig synsvinkel, som kanskje er noe mer spesialisert i en retning, kan fange opp andre ting og bidra positivt i en krevende hverdag. Enkelt og greit bør ulike faglige perspektiver kun sees som noe positivt, og en måte man kan styrke det pedagogiske arbeidet og egne rutiner på. I dag er tettheten av utdannede i barnehagen noe som varierer i stor grad fra barnehage til barnehage. En økning av faglærte i alle barnehager vil være med på å utjevne forskjellene og dermed dempe den konkurransen mellom barnehagene man kan se i dag.

Samtidig som fordelene ved en økning i pedagogtettheten er mange, ser vi også at det kan trekkes fram en del motargumenter. Rent økonomisk sett vil det koste mer å ansette flere utdannede i barnehagen, samtidig som det på tross av Arild Grandes utsagn, faktisk vil presse ut en del av dagens assistenter. Kravet til utdanning er derimot ikke noe nytt, og er i stadig økning i stort sett alle yrkessammenhenger. Særlig viktig er det at de som skal jobbe med barn, er kvalifiserte, da de er med på å legge grunnlaget for videre utvikling parallelt med at de jobber med mennesker som er svært sårbare og mottakelige for ytre påvirkning. Til sammenlikning ville man ikke latt hvem som helst bygge et hus for seg, men heller ansatt en som var utdannet snekker.

De fleste negative aspektene ved en økning av utdannede i barnehagen er stort sett ting som dreier seg om det rent administrative og økonomiske. Barnehagen som en læringsarena vil etter vår mening styrkes og bidra til at barnas forutsetning for en god utvikling bedres, og tross alt er det barnas beste vi skal jobbe for, noe som i seg selv bør være et sterkt argument for å rettferdiggjøre økningen av antall barnehagelærere.

Litteratur:

Johansen, Øyvind (2017): Valg 2017: Dette svarer partiene om bemanning. Hentet fra: <http://barnehage.no/politikk/2017/09/valg-2017-dette-svarer-partiene-om-bemanning/>

«Man kommer ikke utenom at barnehagen faktisk er et sted hvor barn lærer.»

Sang, musikk og kompetansekrav i skolen

● **Kirsti Saxi**
senterleder
Nasjonalt senter for kunst
og kultur i opplæringen
FOTO: NASJONALT SENTER FOR KUNST OG KULTUR
I OPPLÆRINGEN

«Det har aldri vært aktuelt å fjerne sang og musikk fra læreplanen.» Kan vi stole på dette?

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS) er bekymret for kvaliteten i opplæringen i kunst- og kulturfagene. Svært mange av lærerne som underviser i disse fagene, mangler fordypning i musikk eller kunst og håndverk. Vi håper det er politisk vilje til å styrke de praktisk-estetiske fagene ved å stille krav om kompetanse.

Det har i høst vært et stort engasjement i sosiale medier i forbindelse med at direkte henvisning til sang og musikk er fjernet fra den nye overordnede læreplanen. Debatten den siste tiden viser at sangen og musikkens plass i skolen er viktig og rører ved noe spesielt og viktig i oss alle. Fungerende kunnskapsminister Henrik Asheim svarer på kritikken i en pressemelding: «La det ikke være noen tvil: Det har selvsagt aldri vært aktuelt å fjerne sang og musikk fra undervisningen».

Arild Johnsen, rådgiver ved Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen, fremhever i sin artikkel «Musikk som kreativ kunnskap og kompetanse» at fremtidens skole trenger gode, reflekterte og dedikerte musikk lærere med både teoretisk, praktisk og utøvende kompetanse. Musikkfaget spiller en viktig rolle når det gjelder å bidra til elevenes individuelle dannelse. Han skriver videre at musikk er et nonverbalt språk som kan virke samtlende på elever i skolen med ulike bakgrunn og derfor legger til rette for mangfold og god inkludering blant barn og unge. Sanger og melodier kan ofte være med på å ramme inn og forsterke de små øyeblikkene vi opplever på vår livsreise.

Svekket lærerkompetanse

Kunst- og kulturfagene er ferdighetsfag, og det kreves en egen kompetanse og fagferdighet for å kunne gi opplæring med kvalitet i disse fagene. I dagens lærerutdanning kan studentene gjennomføre studiet uten noen praktisk-estetiske fag på timeplanen. Slik har det også vært i mange år, og dette har svekket lærerkompetansen i musikk og kunst og håndverk. Dette har igjen ført til at stadig færre utdanningsinstitusjoner tilbyr fordypning innen disse fagområdene. I dag kreves det ikke kompetanse innen musikk og kunst og håndverk for å undervise på barnetrinnet. Derfor kan skoleledere tilsette lærere uten denne kompe-

tansen. Elever i grunnskolen kan faktisk gå gjennom hele skoleløpet uten å ha hatt kvalifiserte lærere i musikk eller kunst og håndverk.

Fra ord til handling

I debatten i Stortinget om Stortingsmelding 28, «Fag – Fordypning – Forståelse – En fornyelse av Kunnskapsløftet», bad flertallet om at regjeringen må legge fram en handlingsplan for Stortinget for hvordan de praktisk-estetiske fagene kan styrkes i skolen. Dette arbeidet er nå satt i gang av Kunnskapsdepartementet, og mange instanser har kommet med gode innspill.

Mange er enige med KKS i at det må stilles krav til kompetanse for lærere som skal undervise i disse fagene i skolen. Den siste skolefagundersøkelsen/kompetanseprofilen (Lagerstrøm 2014/SSB) viser at 38,5 prosent av lærerne som underviser i musikk, ikke har noen studiepoeng i faget. Når det gjelder kunst- og håndverksfaget, er det hele 43,9 prosent som ikke har noen studiepoeng i faget. Stilles det krav til kompetanse, vil skoleeier måtte sørge for at de har faglærte lærere i musikk og kunst og håndverk. Dette vil også medføre at lærerutdanningene må legge til rette for at studentene kan ta fordypning i disse fagene i løpet av utdanningen.

KKS er spent på behandlingen av handlingsplanene i det nye Stortinget. Vi håper det vil være politisk vilje til å styrke de praktisk-estetiske fagene ved å stille krav om kompetanse til lærere som skal undervise i disse fagene på barnetrinnet. Dette vil være avgjørende for om vi får en styrking av disse fagene i opplæringen eller om denne fagkompetansen vil forsvinne helt i fremtidens skole.

«Elever i grunnskolen kan faktisk gå gjennom hele skoleløpet uten å ha hatt kvalifiserte lærere i musikk eller kunst og håndverk.»

Priseksempel PRE: Nominell kredittrente 15,9 %. Eff. rente ved eFaktura; 17,11 %, 15 000 kr o/12 mnd., tot. 16 323 kr. Priser og betingelser gjelder fra 01.10.2017 og kan bli endret.

Ny
medlems-
fordel

Fordelene du trenger. Samlet i ett kort.

HER ER PRE

DNB har i samarbeid med Utdanningsforbundet utviklet en ny medlemsfordel. PRE er et smart kort med fordeler knyttet til trygghet, sikkerhet og kontroll. I tillegg til gode rentebetingelser har PRE flere fordeler som vi tror du vil sette ekstra stor pris på når du er på reise eller handler på internett.

- Ingen årsavgift.
- Inntil 45 dager rentefri betalingsutsettelse. Gjelder også ved minibankuttak.
- Tilleggskonto for sparing med 1,25 % sparerente fra første krone, ingen begrensninger i antall uttak.
- Gebyrfrie uttak i utenlandske minibanker.
- Gebyrfri SMS-varsling med opplysning om uttaksbeløp i NOK og lokal valuta.
- Dekker tap/tyveri av gjenstander kjøpt med PRE inntil 90 dager etter kjøp.
- Prisgaranti – finner du samme vare til lavere pris, dekkes differansen når du har kjøpt varen med PRE.

Du får mest ut av fordelene ved å betale hele kortfakturaen ved forfall.

Les mer og søk om PRE på precard.no

PRE

– et produkt fra DNB Bank ASA

● Meininger på nettet

Redaksjonen i Utdanning tek imot langt fleire meningsytringar enn det er plass til i bladet. Dei fleste vert publiserte i nett-utgåva vår, Utdanningsnytt.no. Her følgjer presentasjon av nokre meningsytringar:

Når vil Utdanningsforbundet prioritere lønn for videreutdanning til barnehagelærerne?

Jeg har i alle år undret meg over at læreren i skolen har goder som vi barnehagelærerne ikke har og som jeg som medlem i Utdanningsforbundet opplever ikke har blitt kjempet for. Nemlig lønnskompensasjon for videreutdanning, skriver Ingunn Gallefoss. [23.10]

Oslo-byrådets ubegripelige skolekutt

Da Oslo-byrådet under ledelse av Raymond Johansen fra Arbeiderpartiet la frem budsjettet i fjor høst, var skole den store budsjett-taperen. Nå skjer det igjen, skriver Saida Begum, Høyres skolepolitiske talsperson i Oslo bystyre. [4.10]

Firerkravet kan være svaret, men på hvilket spørsmål?

Hvis vi stiller oss spørsmålet «hva er de sentrale utfordringene i norsk skole de kommende årene, og hvordan skal de løses», vil matematikkkravet fortsatt være svaret? spør Mats Håkonsen. [23.9]

ILL. FOTO ERIK M. SUNDT

Når ein elev blir eit menneske

Kva er eigentleg «pedagogisk forsvarleg» klassestørrelse? spør Kjell Arthur Rødal. [29.8]

● Til «Oslo-byråd vil ta kontakt med kollegaer og advare mot NDLA»

Deling er den digitale verdens store styrke

Byråd for oppvekst og kunnskap i Oslo, Tone Tellevik Dahl (Ap), er skremt av at storkommuner vurderer å ta Nasjonal digital læringsarena (NDLA) inn i grunnskolen. Hun vil ta kontakt med sine kollegaer og be dem stå utenfor sammen med Oslo, ifølge Utdanningsnytt.no 27. oktober.

Åpne ressurser er en kjerneverdi for kommuner som ønsker å utvikle og distribuere digitale læringsressurser for fremtiden. Å være seg selv nok framfor å invitere til samarbeid, fremmer ikke utviklingen.

I møte med fremtidens digitale utfordringer må hele Skole-Norge inviteres inn til samarbeid. Det må skapes møteplasser og gjennomføringskraft for å utvikle fremtidens læremidler. Digitale læremidler vil være et viktig supplement til dagens læremidler, men skal ikke være en erstatting, Mangfold må utvikles, og da er ikke boka alene et egnet medium. Læremidler i digital form gir mange muligheter boka ikke har og må utnyttes slik at det fremmer læring på alle nivå.

Samarbeidende kommuner har som ambisjon å involvere de beste til å utvikle fremtidens digitale læremidler for grunnskolen. De beste ideene og den beste praksisen finner vi i klasserommet. Vi finner den i hele landet, ikke i forlagene eller i IT-bedriftene på Østlandet, slik Oslo-byråden gir uttrykk for..

Morgendagens læremidler må utvikles i et sam-

arbeid mellom lærere, elever og lærerutdannere i hele landet. Samarbeidende kommuner legger til rette for dette ved å slå seg sammen i en organisasjon med formål å utvikle fritt tilgjengelige digitale læringsressurser gjennom aktiv samhandling og deling.

Per Erik Eimhjellen

Åpne ressurser er en kjerneverdi for kommuner som ønsker å utvikle og distribuere digitale læringsressurser for fremtiden, skriver Per Erik Eimhjellen.

FOTO SNORRE SCHJØNBERG

● Fravær

Spørsmål til leiar i Utdanningsforbundet om snikmelding i skulen

Tidlegare i år var temaet innvandrareleva på «ferie» i heimland framme i media. Innvandringsminister Sylvi Listhaug oppmoda skular og/eller lærarar om å melde frå om slike «feriar» til rette vedkomande. Dette skapte storm i media, og også leiar i Utdanningsforbundet, Steffen Handal, karakteriserte bekymringsmeldingar om slike «feriereiser» som tysting.

NRK har nyleg (9. november) vist reportasjar om innvandringselever på koranskule i Somalia, og vi har

sett døme på grufull mishandling av desse elevane.

Meiner leiaren i Utdanningsforbundet framleis at det er tysting å melde frå til rette vedkomande om mistenkelege «feriereiser»? Skuldar Steffen Handal innvandringsministeren ei orsaking for dei tidlegare fråsegna han kom med om at ho oppmoda til snikmelding?

K. Gjengedal
Ørsta

Valfri målform, valfritt sidemål

Arbeidet med å utruste norskfaget for framtida er i gang. Etter omlegginga til DAB bør dette bli den neste store snakkisen her i landet!

Underteikna nyttar høvet: Det burde bli valfri målform frå første klasse og valfritt sidemål frå ungdomstrinnet. Når stadig meir skal inn i skulen, passar det bra å kutte ut obligatorisk sidemål. Og før eg gløymer det: Éin karakter i norskfaget er nok.

Som norsklærer i den vidaregåande skulen ser eg at sidemålet ofte er ein klamp om foten for elevane. Dei må få konsentrere seg om éi av målformene, skal dei bli kvalifiserte skrivarar; dei må kunne perfeksjonere seg.

Hovudproblemet er at ein lett blandar saman

bokmål og nynorsk. Dette skaper ei formidabel røre, ikkje berre i elevarbeid, men overalt i samfunnet. Å halde fast ved ein stivna språkpolitikk med slike resultat, år ut og år inn, er pussig, for ikkje å seie sløvt.

Ein kan ikkje unngå å leggje merke til eit rikt assortiment av meiningar kva gjeld sidemålsordninga. Det er ikkje utan ein viss underholdningsverdi når drivne politikarar på ramme alvor diskuterer «bokmål og sidemål» og «norsk og nynorsk» i denne samanhengen. Desse spesialistane utan pedagogisk erfaring er gjerne for å sikre ordninga.

For ordens skuld: Sidemåls litteratur finst

ikkje. Ein tekst er like tilgjengeleg anten han er på bokmål eller nynorsk. Erlend Loe er like enkel som Ragnar Hovland. Olav H. Hauge like grei som Rudolf Nilsen. Elevane les alt saman lett.

Eg har vanskeleg for å sjå at Knud Knudsen og Ivar Aasen ville forkludre opplegget for elevane, og hos oss i rettebransjen finst ikkje tvil: Det må bli full valfridom andsynes målform i skulen, dette for å ruste dei unge for ei framtid der ein skriv og skriv og skriv.

Helge Kyvik
lektor, Haugesund

Styrerutdanningen

Er du styrer og vil bli en bedre leder?

-I dette studiet vil du som styrer tilegne deg innsikt i egen lederrolle og praksis, samt kompetanse til å utvikle barnehagen. I vår utdanningsprofil legger vi vekt på generell forskning og teori om organisasjon og ledelse, samt det spesielle ved å være leder i barnehage.

Innhold og kompetanseområder

- Å være leder
- Samarbeid og organisasjonsbygging
- Styring og samfunnsoppdrag
- Å lede barnehagens omsorgs- og læringsmiljø
- Utvikling og endring i barnehagen

Fakta

- 30 studiepoeng på masternivå.
- Studiet er samlingsbasert og tas på deltid over tre semestre.
- Undervisningen veksler mellom forelesninger og arbeid i grupper.
- Etter fullført lederutdanning kan du søke innpass på masterprogrammer i ledelse.
- Fullført utdanning gir mulighet til å delta på årlige alumnisamlinger.
- Studiet er en del av Nasjonal styrerutdanning og gjennomføres på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet.
- Søknadsfrist 1. mars 2018

Mer informasjon - www.hioa.no/styrerutdanningen

Yrkesfag

Åtte av ti foreldre er positive til at barna velger yrkesfag

10. oktober har Utdanningsnytt.no artikkelen «Krystallklar 10.-klassing: – Jeg vil bli blikkenslager» fra et arrangement på Kuben Yrkesarena. I saken presenteres ungdom som er sikre på at yrkesfag er rett vei for dem.

For Rørentreprenørene Norge, som organiserer norske rørleggerbedrifter, er det gledelig å registrere at

et tverrpolitisk samarbeid og innsats fra næringslivet flytter holdninger til fagene, slik denne saken reflekterer.

En ny undersøkelse Norstat har gjennomført på vegne av Rørentreprenørene Norge befestet holdningsendringene. Undersøkelsen viser at åtte av ti foreldre med barn under 20 år er positive eller svært positive til at egne barn velger en

yrkesfaglig retning (79 prosent).

Det lover bra for fremtiden, og vi håper det er interessant for dem som jobber i grunnskolen, og særlig alle de som har en rådgiverrolle.

For kort tid siden ville bildet vært et annet. Vi tolker resultatene fra undersøkelsen dit hen at flere har fått med seg at etterspørselen etter unge med fag- og svennebrev vil være stor i årene fremover, og at flere av fagene er sentrale med tanke på å nå offentlige mål blant annet innenfor klima, energi og miljøområdet.

Undersøkelsen viser videre at det er langt flere som mener yrkesfagene har fått økt status enn lavere status det siste året. 34 prosent svarer at de opplever at yrkesfagene har fått økt status det siste året, mens 10 prosent mener fagenes status har blitt lavere. Fire av ti mener det ikke har vært noen endring i status det siste året.

Kompetansereform og løft for yrkesfagene er viktig for fremtidig verdiskapning. NHO presenterte nylig sitt kompetansebarometer. Seks av ti bedrifter melder om et udekket kompetansebehov. En god

utdanningspolitikk er viktig for å møte disse utfordringene. Og det er viktig at alle de som gir råd til ungdom knyttet til utdannings- og yrkesvalg, ikke minst i skolen, kjenner til mulighetene dette skaper for dem som skal ut i arbeidslivet de nærmeste årene.

Det er i høstsemesteret og tiden frem mot jul at mange viktige beslutninger knyttet til utdanning tas. Derfor vil vi gjerne igjen få minne rådgiverapparatet og lærere i grunnskolen om at en yrkesfaglig retning kan være et godt valg for mange som liker å skape konkrete resultater. Blant annet fordi fag- og svennebrev er de meste etterspurte utdanningene fra NHOs bedrifter, flere av yrkesfagene er viktige i det grønne skiftet, yrkesfag gir mange valgmuligheter og yrkesfaglig bakgrunn er et godt utgangspunkt for å etablere egen virksomhet.

Are Skaar Nielsen
fagsjef for Sanitærteknikk, utdanning og rekruttering Rørentreprenørene Norge

En yrkesfaglig retning kan være et godt valg for mange som liker å skape konkrete resultater, skriver Are Skaar Nielsen. ILL. FOTO: TOM-EGIL JENSEN

Til «Nytt dataverktøy skal overvåke lærere og elever»

«Hjernen og hjertet» er i strid med opplæringsloven

17 av 19 fylkeskommuner har sagt ja til å innføre et nytt dataverktøy, «Hjernen og hjertet», for «ledelsesinformasjon» i videregående skole, ifølge Utdanningsnytt.no 13. november. Verktøyet, som leveres av Rambøll Management Consulting, kobler sammen ulike databaser med sensitive opplysninger om lærere og elever.

En ting er at Rambøll Management Consulting forsøker å tjene penger på et datasystem for å overleve i kampen for tilværelsen, og at de er freidige nok til å sette ordene «hjerne og hjerte» for å forblinde og forføre sine potensielle kjøpere. Noe helt annet er det at 17 av 19 fylkeskommuner har gått med på å innføre dette vanvittige programmet

som er helt i strid med verdiene i opplæringsloven. Nok en gang ser vi at lærere og akademikere blir de siste hellige, og de siste intellektuelle på denne jorden.

Heidi Stakset

Har du mykje på hjartet?

Det er du ikkje åleine om. Utdanning tek imot store mengder kortare og lengre debatt-innlegg, innspel og kronikkar. Men det er trøgt om plassen. Vårt tips er: Skriv kort! Held du debattinnlegget ditt på under 2500 teikn (inklusive mellomrom), er sjansen større for å få plass. Redaksjonen set retten til å kutte i innlegga som vilkår. For innlegg på innspel-plass er lengda 3000–10.000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 12.000 og 17.000 teikn.

Redaksjonen tek imot debattstoff på denne adressa: debatt@utdanningsnytt.no

● Private barnehager

Betryggende resultater fra økonomisk tilsyn

Kommunene har hatt økonomisk tilsyn med én prosent av de private barnehagene. Det er kun avdekket et fåtall tilfeller der mindre deler av stykkprisbetalingen til barnehagene ikke er brukt i tråd med lovens intensjoner.

Dette er svært gledelig, spesielt i lys av at barnehagene som er kontrollert, er barnehager som kommunene har funnet spesiell grunn til å kontrollere på grunn av funn i regnskapene.

Som kjent er private barnehager pålagt årlig innrapportering av regnskap til kommunen og Kunnskapsdepartementet.

Vi er imidlertid ikke overrasket over funnene. Private barnehager har, over år, hatt lavere kostnader enn kommunale barnehager. At det gjennomgående skal være feil bruk og oppblåste kostnader i den delen av sektoren som har de laveste kostnadene, henger ikke på greip.

Dette friskmelder selvsagt ikke alle private barnehager og under ingen omstendigheter det tilsynet som kommunene har ansvaret for.

I dag gjør ikke kommunene jobben de er satt til som tilsynsorgan for barnehagene. Nylig ble det dokumentert igjen.

99 av 100 private barnehager slipper unna økonomisk tilsyn, kunne avisa Dagens Næringsliv melde. Statsråden er ikke fornøyd og mener vi må ha et langt bedre tilsyn for å «sørge for at pengene kommer barna til gode».

Men det er ingenting ved de økonomiske tilsynene som er gjennomført som tyder på at private barnehager ikke bruker midlene til barns beste.

Derimot blir barn i kommunale og private barnehager rammet av måten kommunene gjennomfører tilsynene på. Det svekker troverdigheten til hele sektoren.

Men hva er løsningen? Ytterligere innstramninger i regelverket eller et helt nytt tilsyn?

PBL mener det ikke hjelper med all verdens innstramninger hvis myndigheten som skal etterse at reglene følges, mangler kompetanse eller ikke har ressurser til å gjøre jobben.

I rapport etter rapport er det dokumentert at tilsynet i barnehagesektoren ikke fungerer godt nok. Hvor mange flere sjanser skal det kommunale tilsynet få?

Regjeringen bør snarest få på plass et uavhengig tilsyn med ressurser og kompetanse til å følge opp hele barnehagesektoren.

Det aller viktigste for de 280.000 barna i norske barnehager er tilsynet med kvalitet og innhold i alle barnehagene.

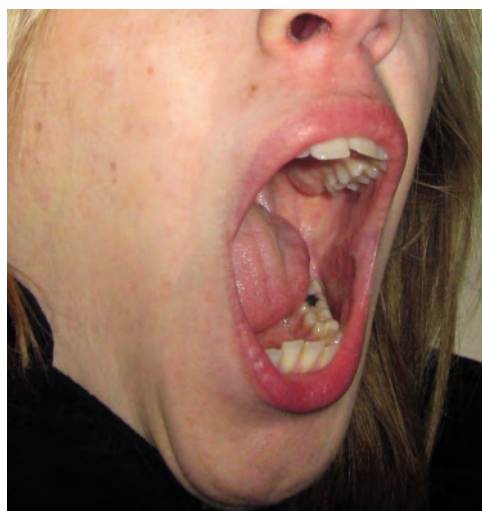
Private barnehager ønsker å bli sett i kortene på kvalitet og innhold. Men det er viktig at dette skjer gjennom et uavhengig tilsyn med kompetanse, og at private og kommunale barnehager er underlagt det samme kontrollregimet.

Arild M. Olsen

administrerende direktør
PBL (Private Barnehagers Landsforbund)

● Læreplaner

Jåleri eller klart språk

«Norskfagets komparative perspektiver på språk og kultur», «empatisk lesing» ... Når lærarar har problem med å skjønne innhaldet, kan ein jo tenkje seg korleis elevane vil oppleve desse tekstane, skriv Espen Tørset.

FOTO LUSB WIKIMEDIA COMMONS

Dei nye læreplanane må ha eit klart språk som alle forstår. I desse dagar inviterer Utdanningsdirektoratet alle interesserte til å kome med innspel i arbeidet med nye læreplanar. Arbeidsgrupper frå ulike fagområde har kome med forslag til kva som skal vere kjerneelementa i dei ulike faga, og elementa er no ute på høyring. Det er eit godt arbeid som ligg til grunn, men språkføringa står til stryk. Eg har brukt mest tid på kjerneelementa i norskfaget, og synest det er spesielt ille når lærarar i morsmålet vårt presenterer eit språk som i beste fall kan kallast akademisk eller pretensiosøst. Eg vil heller kalle det jåleri. Når lærarar har problem med å skjønne innhaldet, kan ein jo tenkje seg korleis elevane vil oppleve desse tekstane. Her må det språkvask til.

Det ser ut til at jo meir «akademisk» og komplisert språket er, jo betre er det. Substantivsjuke og framandord er regelen og ikkje unntaket. Arbeidsgruppene har gløymt at språk er kommunikasjon. Det er få som blir imponerte når vi les om «fortellende og ekspressive tekster» eller «troper

og figurer». I munnleg tekstskaping skal elevane kunne lytte og uttrykke seg «i monologiske og dialogiske sjangrer». Fint skal det vere. Er det verkeleg greitt og forståeleg at elevane våre «skal kunne beskrive de strukturelle, kommunikative og poetiske sidene av språket og kunne bruke språket med ulikt formål og utforske hvilke muligheter språket gir»?

Eg ser for meg den euforiske stemninga på møterommet når arbeidsgruppa fleskar til med «norskfagets tekstmangfold», «norskfagets komparative perspektiver på språk og kultur» eller «empatisk lesing». Særs vakkert, men for oss som skal presentere læreplanane i klasserommet vil det dukke opp ein del utfordringar.

Utdanningsdirektoratet skal enno gå fleire rundar med læreplanutkasta. Heldigvis. Det må vere eit minstekrav at både elevar og lærarar kan lese og forstå teksten.

Espen Tørset

norsklektor ved Orkdal vidaregåande skole

● Arbeidstidsforhandlingene

Vi heier på kontaktlæreren!

Den sentrale tidsressursen for kontaktlæreren er for lengst gått ut på dato. Lærere og deres til-litsvalgte har kommunisert ut dette misforholdet mellom behov og ressurs i flere år, men kontaktlærerressursen har allikevel stått uforandret siden arbeidsgiveransvaret for lærerne ble overført fra stat til KS i 2004.

Oppgavene for kontaktlærer har økt betraktelig siden 2004. I videregående skole har en kontaktlærer med 30 elever 79 timer av årsverket eller to timer i uka til rådighet for omsorg, pålagte individuelle samtaler med elever og foreldre, formell dokumentering av fravær og koordinering av møter med faglærere og støtteapparatet. Har vi glemt noe? Ganske sikkert. Det er åpenbart at dette regnskapet ikke går opp.

Selv i innstramningstider har Hedmarks største skole, Hamar katedralskole, prioritert å bruke av lokale midler, kalt byrdefull ressurs, til å øke tidsressursen for kontaktlæreren framfor for eksempel å prioritere økt lærertetthet i enkelte krevende klasser. Siden den sentrale tidsressursen til kontaktlærer er altfor liten, er flere skoler tvunget til å bruke en stor del av byrdefull ressurs

til kontaktlærer. Denne ressursen trengs sårt til å sette inn flere lærere i store krevende klasser.

Til tross for denne lokale påplussingen hos oss, (vi har doblet tidsressursen i for eksempel videregående trinn 1 studiespesialiserende), kvier flere lærere seg enn tidligere for å være kontaktlærer på grunn av den økende arbeidsmengden, og fordi man ikke føler seg kvalifisert ovenfor alle oppgavene man skal løse. Det sier vel litt om hvor håpløst utdatert den sentrale tidsressursen er. Elevene våre fortjener kontaktlærere som er begeistret over og stolte av å ha denne viktige funksjonen!

Rekordmange elever fullfører nå videregående skole i Hedmark, hele 85 prosent av elevene i forrige skoleår, mot 68 prosent i 2011. Hedmark utmerker seg på landsbasis med denne markante økningen i gjennomføring. Kontaktlæreren spiller en helt sentral rolle i dette arbeidet.

Det heter at vi skal gjøre vår plikt før vi krever vår rett. Kontaktlæreren gjør og har gjort sin plikt i alle år. Nå krever vi også kontaktlærerens rett. Kontaktlæreren får først mulighet til å utøve dette viktige samfunnsoppdraget på en god måte

Den sentrale tidsressursen for kontaktlæreren er for lengst gått ut på dato, skriver Per Inge Bergan og Eline Høiberget. ILL. FOTO ØYVIND SÆTRE

når den sentrale tidsressursen står i samsvar med alle oppgavene. Kontaktlærerrollen må i tillegg profesjonaliseres gjennom bedre skolerling. La kontaktlæreren få være en god kontaktlærer!

Per Inge Bergan og Eline Høiberget

Tillitsvalgte for Utdanningsforbundet ved Hamar katedralskole

Innlegget har også stått på trykk i Hamar Arbeiderblad 26.10.2017.

● Helse

«Sammen redder vi liv» – dugnad i hele landet

«Sammen redder vi liv» er en nasjonal dugnad for å redde enda flere liv ved akutte, livstruende hendelser utenfor sykehus. Dugnaden er en bred mobilisering med støtte fra helsemyndigheter, helsetjenesten, utdanningsmyndighetene, arbeidslivet, ideelle og frivillige organisasjoner.

Begrunnelsen for initiativet er kunnskap om at utfallet ved akuttmedisinske tilstander i stor grad avhenger av tidlig iverksatte førstehjelpstiltak og at en ytterligere utbygging og forbedring av helsetjenestens akuttberedskap utenfor sykehus bare vil ha begrenset effekt på overlevelse og varige funksjonstap hos de som overlever. Løsningen er derfor å mobilisere publikum som en akuttmedisinsk ressurs gjennom å bedre førstehjelpskunnskapene hos folk flest. Dette skal skje gjennom å etablere en struktur for livslang opplæring av befolkningen i livreddende førstehjelp. Opplæringen skal breddes ut til hele livsløpet, det vil si, starte i barnehagen og videreføres i skolen, i

arbeidslivet og etter arbeidslivets slutt. Det er et hovedmål å etablere varige strukturer som fungerer også etter prosjektperioden.

Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL) har påtatt seg ansvaret for å utvikle og implementere et undervisningskonsept for førstehjelpsopplæring i landets grunnskoler. Prosjektet vil i løpet av høsten 2017 utvikle en modell for førstehjelpsundervisning i grunnskolen som våren 2018 skal testes ut ved noen skoler. Etter planen skal alle skoler tilbys et ferdig undervisningskonsept høsten 2018.

Prosjektet trenger en best mulig forankring i skolen for å lykkes. Så langt har vi hatt møter med blant annet Utdanningsdirektoratet, Utdanningsforbundet og Elevorganisasjonen for å orientere om prosjektet og innhente råd om hvordan vi kan få til et hensiktsmessig samarbeid. LHL håper å lykkes i å utvikle en varig opplæringsløsning som både lærere og elever vil ta godt imot. Vi legger

vekt på å utvikle et undervisningsopplegg som er enkelt å bruke og engasjerende for elevene. Det blir tilgjengelig på en plattform som fungerer i skolen og som de fleste lærere og elever er fortrolige med.

Førstehjelpsopplæring i skolen er et vesentlig tiltak for at både elever og lærere kan forberedes til konkret, praktisk innsats i dramatiske situasjoner og når noen trenger hjelp. Samtidig anser vi at opplæringen også har et viktig holdningsskapende perspektiv fordi det å yte førstehjelp er nært knyttet til avgjørende verdier som å bry seg om hverandre og ta et samfunnsansvar.

LHL har laget en promoteringsfilm som illustrer noen av de sentrale budskapene i førstehjelpsdugnaden, se <https://youtu.be/1MfL4n-BaMs>

Marit Røed Halvorsen

prosjektleder Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL)

Rett på sak

● NAV-veiledere

Regjeringen stopper ordningen

Frp/Høyre-regjeringen vil si opp NAV-veiledere på videregående skoler i Oslo fra 1. januar 2018. Dermed forsvinner også ordningen i resten av landet fra 2019.

NAV-veiledere hjelper elevene med familiekonflikter, dårlig økonomi, rus og psykiatri. Fordi Oslo fikk ordningen ett år før andre fylker, er kuttet et klart signal på at tilbudet avvikles over hele landet fra 2019.

Dette er smålig av regjeringen. I Oslo har vi elever som ikke har noe sted å bo, som har flyttet hjemmefra på grunn av vold og rus i hjemmet, som har skolen som eneste klippe i livet og som står i fare for å falle ut av videregående skole. Vi trenger et sterkt lag rundt elevene med rådgivere, skolehelsetjeneste, miljøarbeidere – og på noen skoler også NAV. De hjelper elever i en krevende livssituasjon – de hjelper både med å fullføre skolegangen og med å få dem ut i jobb. Det er en ressurs som koster veldig lite, men som gjør en veldig stor forskjell i livene til en sårbar gruppe av befolkningen.

Stovner og Hellerud videregående skole har to NAV-veiledere hver, og kostnadene deles mellom Oslo kommune og NAV. I forslag til statsbudsjett for 2018 er statens bidrag kuttet. Byråden mener det er paradoksalt at regjeringen vil kutte stillingene like etter at kunnskapsminister Henrik Asheim innkalte til hastemøte om situasjonen på Stovner videregående skole.

Det er et stort paradoks at regjeringen nå vil sparke ut viktige medarbeidere i laget rundt elevene på Stovner og Hellerud.

NAV-veiledere var et forsøk initiert av den rødgrønne regjeringen og har blitt videreført tidligere. Beslutningen om å droppe hele ordningen tas før forsøket er ferdig og evalueringen av forsøket er ferdigstilt. Evalueringen gjennomføres av Arbeidsforskningsinstituttet, og en underveisrapport fra 2016 viser at forsøket har hatt positive virkninger for elevene.

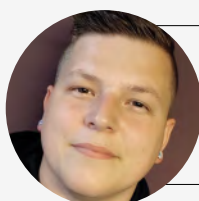
Om regjeringen ikke vil videreføre forsøket, bør de heller etablere dette som en permanent ordning. Dette er en ressurs elevene på mange videregående skoler trenger.

Tone Tellevik Dahl (Ap)

byråd for oppvekst og kunnskap i Oslo

● Seksualitetsundervisning

Høyre overser viktig tema

● **Christian Lomsdalen**

lektor, humanist og far

FOTO PAAL MN

Det er besynderlig at Høyre, som er så opptatt av kompetanse i skolen, fraviker dette når det gjelder seksualitetsundervisningen. En skulle nesten tro det har noe med temaet å gjøre.

Svært mange ungdommer rapporterer om seksuell trakassering, voldtekt og annen grenseoverskridende adferd, som elevers deling av nakenbilder eller av seksuelle situasjoner, både med og uten samtykke fra den/de avbildede. At dette fortsetter, tror jeg svært få er komfortable med. Det virker som de fleste mener at skolen har et særlig ansvar for å rette det opp; også fungerende kunnskapsminister Henrik Asheim (H) i Aftenposten 2. oktober.

I løpet av den siste regjeringsperioden har Høyre innført nye, tilbakevirkende, kompetansekrav for lærere, som krever 4 i matematikk for fremtidige lærere i andre fag, og endret lærerutdanningene til mastergrader for alle fremtidige lærere. Dette vitner om et Høyre som setter formell kompetanse høyt. Men når det gjelder et viktig tema som seksualitet, ser det ut til at det holder med lærerutdanninger som i liten grad tar opp temaet, og med lærere uten formalkompetanse.

Asheim hevdet i intervjuet at de nye lærerutdanningene til dels ville bøte på mangelen gjennom et «mye større fokus på seksualitet, seksuelle legninger og seksuell identitet enn det har vært før». Jeg har lest meg gjennom

regjeringens pressemelding, forskriften for rammeplanen for lærerutdanningene, og de nye nasjonale retningslinjene for grunnskolelærerutdanningene. Ingenting tyder på at dette stemmer. Dette kommer i tillegg til at vi vet at temaet ikke er en del av pensum i nevneverdig grad i dag, at det ikke finnes kompetansegivende fag i temaet hos lærerutdanningene, og at dette heller ikke er en del av eksamen på lærerutdanningene.

Vi foreldre har et stort ansvar for å forberede våre barn og ungdommer og ta de ubehagelige samtaler om seksualitetens mulige negative sider. Slik Monica Flatabø tar opp i VG 25. september.

Det er viktig å forberede fremtidige lærere slik at de kan gi elever den undervisningen og veiledningen de har krav på, som de bør få, og som de trenger å få om vi skal snu dagens situasjon, beskrevet i første avsnitt.

Norske elever trenger en skole hvor de får en gjennomgående og alderstilpasset seksualitetsundervisning i hele skoleløpet. Da må vi sørge for at dette får nok ressurser, tid på timeplanen, og at elevene får lærere med faglig trygghet og god kompetanse i dette emnet.

Ingenting vil glede meg mer enn at Asheim på en god og substansiell måte viser meg at jeg tar feil, men foreløpig er mitt inntrykk at også de nye lærerutdanningene vil manglegle den nødvendige oppmerksomheten om dette temaet. Hvor ble det av kompetansepartiet Høyre?

Læremidler i framtidens skole

● **Thom Jambak**
medlem av sentralstyret i
Utdanningsforbundet

FOTO MARIANNE RUUD

Læremidler er et viktig område som vi i Utdanningsforbundet kanskje ikke har viet nok oppmerksomhet fram til nå. Diskusjonene ender ofte opp i en krangel om bok eller nettbrett.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Neil Postman skrev boken «Teknopolis» i 1992. Han forteller fra Platons «Faidros» historien om den egyptiske kongen Thamus som hadde guden Thot på besøk. Thot var ingen hvem som helst. Han hadde blant annet oppfunnet tallene, regningen, geometrien, astronomien og skrivekunsten. Thot forlangte at kong Thamus skulle gjøre disse oppfinnelsene kjent og tilgjengelige for egypterne.

Thot var skeptisk til dette, og da Thamus sa at han ved skrivekunsten hadde funnet en sikker oppskrift til hukommelse og visdom, svarte guden: «Store Thamus – du har som skrivekunstens far av kjærlighet til ditt avkom tilskrevet det det stikk motsatte av dets egentlige funksjon. De som utøver skrivekunsten vil slutte å øve sin hukommelse og bli glemsomme; de vil venne seg til at skrivekunsten bringer deres forhold i erindring ved hjelp av ytre tegn i stedet for deres egen rådsnarhet. Du har oppdaget et middel til registrering, ikke hukommelse. Og hva visdom angår, så vil dine elever få ry for visdom uten å egentlig besitte den. De vil motta en mengde informasjon uten egentlig dannelse, og vil følgelig bli ansett for å være innsiktsfulle når de stort sett er ganske uvitende. Og ettersom de bryster seg med sin skinnvisdom i stedet for å vise ekte visdom, vil de bli en byrde for samfunnet.»

Thamus begikk en feil da han felte sin dom over skrivekunsten. Feilen ligger ikke i påstanden om

at skrivekunsten ville skade hukommelsen eller skape falsk visdom. Det er en virkning man kan si at skrivekunsten har hatt. Thamus' feil ligger i antakelsen om at skrivekunsten ville bli en byrde for samfunnet og ikke noe annet enn en byrde. Han kunne ikke forestille seg hva skriftens fordeler kunne være, mens vi har erfart at fordelene har vært ganske betydelige. Av dette kan vi lære at det er galt å anta enhver teknisk nyvinning har en ensidig virkning; det er ikke et enten-eller, men et både-og. Det gjelder også læremidler.

Læremidler er viktige arbeidsredskaper for oss lærere. De har potensial til å påvirke og forme innholdet i utdanning og faktisk også synet vårt på hva utdanning er. Bare tenk på hvor viktig læreboka har vært i skolen de siste 150 årene. Selv om vi kanskje ikke helt har tatt det inn over oss, har nye, digitale læremidler potensial til å forme utdanningen i enda større grad. Derfor er det viktig at vi lærere og tillitsvalgte engasjerer oss i dette temaet.

Det haster at vi engasjerer oss på dette feltet. Sånn jeg ser det, står vi midt i en brytningstid. De etablerte oppfatningene av hva et læremiddel skal være er i ferd med å bli utdaterte. I læremiddelmarkedet er strukturer som har vært stabile over tid, i ferd med å bli erstattet av noe nytt. Men det er

«Valg av læremidler kan ikke tas for langt unna klasserommet.»

enda uklart hva som kommer til å komme i stedet. Og hva som bør komme i stedet. Vi blir stilt overfor viktige veivalg, der muligheten til å påvirke er stor. Det viktigste er at vi gjøre de riktige veivalgene og at vi kommer i posisjon til å påvirke.

I posisjon til å påvirke er jeg redd vi har vært i for liten grad til nå. Diskusjonene om læremidler og digitalisering har en tendens til å foregå uten oss til stede. Fordi disse diskusjonene ikke tar utgangspunkt i skolen og involverer lærere og elever, har de en tendens til å bli overflatiske.

Debatten blir ofte dominert av to ytterpunkter. I den ene skyttergraven finner vi de som hevder at alle problemer i skolen vil forsvinne hvis vi bare tar i bruk ny teknologi. De blir gjerne kalt ed-tec-menigheten. Og i den andre skyttergraven har vi ludittene, maskinstormerne som de ble kalt under den industrielle revolusjonen, som mener teknologi er skadelig og vil ødelegge barn og unges læring og utvikling.

Det er denne skyttergravskrigen vi må stanse ved å nyansere debatten. I stedet må vi spørre hva vi egentlig ønsker å oppnå med å bringe ny teknologi inn i skolen. Vi må spørre om, og hvordan, teknologi kan være til hjelp for læring. Selvsagt bør vi også være åpne for at det kan være mest hensiktsmessig å la være å bruke informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i noen sammenhenger.

Slike diskusjoner er skolefaglige diskusjo-

«Elever er primærbrukerne av læremidler og deres erfaringer og synspunkter er verdifulle når lærere, skoler, kommuner og fylker treffer avgjørelser på dette området.»

ner som først og fremst må føres blant lærere og lærerutdannere, ikke av politikere og teknologiselskaper.

Som lærere skal vi være ekspertene i midten. Det krever mye av oss. Vi må balansere ulike hensyn mot hverandre og innta en nyansert mellomposisjon. Det er mange eksempler på dem som har tatt feil avgjørelser for fremtiden. Kodak, som valgte å tviholde på filmfremkalling, eller den havarerte elbilen Think, som var for langt forut sin tid og investerte store summer uten at tida var moden for det.

Når vi forsøker å se inn i framtida, kan vi ikke unngå å gjøre det gjennom nåtidens brille. I romanen «1984» forutså forfatteren George Orwell på mange måter den samme altomfattende overvåkingen som mange advarer mot i dag. Men fordi Orwell var fange av sin samtid, så han for seg at overvåkingen ville skje gjennom TV-skjermen. I dag frykter få av oss å få en toveis TV-skjerm installert hjemme. Men stadig flere er redde for at skrekkvisjonen «storebror ser deg» er i ferd med å bli virkelig gjennom systematisk registrering av digitale spor som gir informasjon om alt vi foretar oss.

Dette eksempelet illustrerer at teknologiutviklingen ofte tar retninger vi ikke har kunnet tenke oss på forhånd.

Det gjelder selvsagt også for læremidler. Derfor kan vi ikke vedta framtidens læremidler, men det

vi har gjort i Utdanningsforbundet, er å utarbeide åtte prinsipper for utviklingen av læremidler i framtida. De sier noe om hvordan utviklingen av nye læremidler bør foregå, og hvilke krav vi skal stille til framtidige læremidler. Og i de prinsippene skiller vi ikke mellom analoge og digitale læremidler.

Helt sentralt står lærernes evne og mulighet til å vurdere nye læremidler med et kritisk blikk mot det overordnede samfunnsmandatet vi jobber etter.

Tanken er at de åtte prinsippene skal være et kart vi kan navigere etter i de vanskelige diskusjonene vi vet vil komme. Noen viktige problemstillinger står vi midt oppe i allerede. Jeg tenker særlig på spørsmålene knyttet til Nasjonal digital læringsarena (NDLA). NDLA er et fylkeskommunalt initiativ som skal sikre alle videregående elever i Norge tilgang til digitale læremidler. Tanken er forståelig. Ved å bruke offentlige midler til å utarbeide læremidler kan de gjøres gratis tilgjengelige for alle norske elever. I praksis har det vist seg å gi noen utilsiktede bivirkninger. Fordi en stor del av læremiddelbudsjettet blir øremerka NDLA, blir mulighetene for lærere og skoler til å kjøpe inn andre digitale læremidler som passer elevgruppa, dårligere. Våre medlemmer i videregående skoler har gitt oss et entydig signal om at muligheten for lærere å velge læremidler til sin klasse er blitt redusert etter NDLA. Enkelte lærere har til og med fått beskjed om at skolen ikke lenger vil gi elevene

Kronikk

Hvis du emner på en kronikk, er det lurt å presentere ideen for redaktør Knut Hovland kh@utdanningsnytt.no.

Utgangspunktet er at temaet må være interessant og relevant, og språket godt og forståelig, for en bredt sammensatt lesergruppe. Stoff som bygger på forskning, må være popularisert. Det betyr blant annet at forskningsresultatet er det sentrale i teksten, og at det som handler om metode, har en svært beskjeden plass. Lengden kan være mellom 12.500 og 17.000 tegn inklusive mellomrom. Litteraturliste og henvisninger må være inkludert i antallet tegn. Eventuelle illustrasjoner må ikke sendes limt inn i wordfilen, men separat som jpg- eller pdf-filer.

«Ledere, lærere og pedagogisk støttesystem kan ikke akseptere at utdanningsinstitusjoner kjøper inn fra læremiddelprodusenter som gjennom sin virksomhet medvirker til krenkelse av humanitære prinsipper og menneskerettigheter, kriminalitet, korrupsjon eller miljøødeleggelser.»

bøker, fordi pengene har gått til NDLA.

Nå planlegger noen norske kommuner å etablere et NDLA-G, altså et NDLA for grunnskolen også. Skal vi støtte opp om dette initiativet, eller skal vi forsøke å påvirke slik at vi kan unngå feilene som ble gjort med NDLA i videregående? Denne saken avgjøres på lokalt nivå, for hver enkelt kommune beslutter selv om de vil gå inn med midler i prosjektet. Derfor må Utdanningsforbundet engasjere seg lokalt. Lokallagene bør snarest ta kontakt med kommunen og spørre om de vurderer å gå inn i NDLA-G. Uansett er det avgjørende at alle beslutninger og prosesser blir forankra hos lærerne.

Et helt sentralt element i diskusjonene knytta til NDLA er motsetningen mellom læremidler som er åpent tilgjengelige for alle og mangfold av læremidler og valgmuligheter for skoler og lærere. Er det først og fremst konkurransen mellom private tilbydere som selger løsningene i et fritt marked som skaper mangfold? Eller finnes andre modeller som kan gi både åpen tilgang og rike valgmuligheter? Hva skal statens rolle være? Og hvor involverte skal lærere, lærerutdannere og kommuner være i produksjon av læremidler? Svarene på disse spørsmålene er ikke enkle.

Det er et stort rom for å tenke nytt. Men vi trenger brede diskusjoner der vi drar veksler på all den erfaringen våre medlemmer og tillitsvalgte har. Diskusjonene må settes i gang i klubber og lokallag, og jeg vet at vi sikkert vil få fram spennende perspektiver og momenter som vi ikke har tenkt på før, slik at fremtidens læremidler blir så gode som våre elever fortjener.

Våre åtte overordnede prinsipper for Utdanningsforbundets videre arbeid med læremidler i skolen presenteres her:

1) Valgfrihet og valgmuligheter for lærere: For skoler og lærere må det finnes reell mulighet til å velge og tilpasse læremidler etter den pedagogiske konteksten. All opplæring krever at læreren bruker profesjonelt skjønn for å tilpasse aktivitetene

etter behovene til barn, unge og voksne. Det betyr at valg av læremidler ikke kan tas for langt unna klasserommet.

2) Legge til rette for innovasjon og utprøving i arbeidet med å utvikle læremidler: Utviklere av læremidler må ha vilkår og tidsmessige og økonomiske rammer som gjør at de kan utvikle best mulige læremidler for framtidens skole. Lærere og skoleledere må få gode vilkår for å prøve ut og vurdere læremidler samt til å samarbeide med og gi tilbakemelding til utviklerne.

3) Medvirkning: Læreropfesjonen må spille en viktig rolle i alle avgjørelser og all politikkutforming knytta til læremidler og læringsplattformer. Avgjørelser på disse områdene har stor påvirkning på lærernes daglige arbeid og muligheten de har for å gjøre en best mulig jobb. Dette prinsippet er like viktig på overordnet nasjonalt nivå som det er i problemstillinger knyttet til det enkelte klasserom. Hvis staten, kommuner og fylkeskommuner, private læremiddelprodusenter og andre tar avgjørelser uten å lytte til behovene til skoler, lærere og elever, vil resultatet bli dårligere læremidler. Elever er primærbrukerne av læremidler og deres erfaringer og synspunkter er verdifulle når lærere, skoler, kommuner og fylker treffer avgjørelser på dette området.

4) Kritisk vurdering av læremidler: Skoler, lærere, kommuner og fylker er alltid nødt til å vurdere læremidler med et kritisk blikk. Med ny teknologi og nye typer læremidler, som for eksempel adaptive læremidler, blir dette enda viktigere enn før. Et læremiddel er alltid basert på et læringssyn og et syn på barn og unges læring og utvikling. Lærere og ledere, kommuner og fylker skal ikke bare vurdere om et læremiddel bidrar til læring innenfor et spesifikt fagområde, men også om læremiddelet er i tråd med det overordnede formålet og verdigrunnlaget for opplæringen. Kritisk vurdering av læremidler krever kompetanse og tid og rom til å gjøre jobben.

5) Samarbeid mellom de ulike aktørene: Læreropfesjonen, elevene, kommuner, fylker, staten og læremiddelbransjen har alle en viktig rolle i arbeidet med å sikre gode læremidler i norsk utdanning. Derfor må disse aktørene samarbeide og få til gode prosesser ut fra målet om å gi barn, unge og voksne tilgang til best mulige læremidler som er i tråd med formålsparagrafen og læreplanverket.

6) Tilgjengelighet og tilpassing: Alle barn unge og voksne som deltar i utdanning, må ha likeverdig tilgang til gode og relevante læremidler uavhengig av funksjonsnivå, hvilken kommune/hvilket fylke de bor i, hvilken skole de sokner til og hva slags fag/utdanningsprogram de har valgt. De lovfestede rettighetene til nynorskbrukere og brukere av nasjonale minoritetsspråk må ivaretas spesielt. Det er myndighetenes overordnede ansvar å sørge for dette.

7) Sikring av sensitive data og eierskap til data som blir generert av læremidler: Nye digitale læremidler kan potensielt generere store mengder data om brukerne. Slike data må lagres sikkert i tråd med lov om personvern og brukes varsomt på en måte som ivaretar barn og unges interesser. Det er utdanningsinstitusjonene som må eie data som er generert i utdanningsøyemed. Det vil si at private firmaer ikke kan bruke eller selge dataene i kommersiell hensikt.

8) Krav til at tilbyderne av læremidler i skolen driver i tråd med definerte etiske retningslinjer: Ledere, lærere og pedagogisk støttesystem kan ikke akseptere at utdanningsinstitusjoner kjøper inn fra læremiddelprodusenter som gjennom sin virksomhet medvirker til krenkelse av humanitære prinsipper og menneskerettigheter, kriminalitet, korrupsjon eller miljøødeleggelser.

Sør-Odal kommune

Sør-Odal kommune med sine 7.900 innbyggere og kommunesenteret Skarnes, ligger sentralt på Østlandsområdet. Her er det åpent, rolig og landlig, samtidig som det pulserende bylivet i hovedstaden bare er en time unna. I Sør-Odal står vi sammen for å gjøre kommunen til et godt sted å bo, jobbe og utvikle seg. For mer informasjon og fullstendig stillingsannonse se www.sor-odal.kommune.no

REKTOR GLOMMASVINGEN SKOLE

Sør-Odal kommune starter nå bygging av en felles skole for 1.-10.trinn for alle elever i kommunen. Skolen bygges på Skarnes og vil kunne ha plass til 900 elever. SFO i tilknytning til skolen vil ha plass til 360 elever. Ved forventet oppstart skoleåret 2019/20 vil ca 120 personer ha sin arbeidsplass her. Vi søker nå etter rektor som vil få en sentral rolle også ved planlegging og forberedelse til oppstart. Tiltredelse i stillingen ved oppstart av skoleåret 2018/19. Vi ønsker søkere som kan vise til gode resultater som leder for større undervisningsorganisasjon, og som har pedagogisk utdanning og gjerne videreutdanning innen utdanningsledelse. Som leder må du fremstå som tydelig, trygg og samlendende med et sterkt engasjement for å etablere og utvikle et profesjonelt læringsmiljø.

For ytterligere informasjon om stillingen kan du kontakte kommunalsjef Olaug Jeksrud, tlf. 932 54 605 eller vår rådgiver hos Headvisor, Jan Tveit tlf. 975 39 990.
Søknad via www.headvisor.no innen 9. desember 2017.

Har du lærerutdanning fra utlandet?

Kompletterende lærerutdanning er studieprogrammet for deg som har lærerutdanning fra et land utenfor EU/EØS-området, men mangler godkjenning for å arbeide som lærer i norsk skole.

Søknadsfrist
1. mars 2018

Studiestart
Høst 2018

Mer informasjon
hioa.no/kom

UTDANNING

ILL. ISTOCKPHOTO

Utgivelser 2018

Nr.	Materiellfrist	Utkommer
1	13. desember	12. januar
2	17. januar	02. februar
3	07. februar	23. februar
4	28. februar	16. mars
5	21. mars	13. april
6	18. april	04. mai
7	09. mai	25. mai
8	30. mai	15. juni
9	08. august	24. august
10	29. august	14. september
11	19. september	05. oktober
12	10. oktober	26. oktober
13	31. oktober	16. november
14	21. november	07. desember

● Se flere ledige stillinger på Lærerjobb.no

Jule-

kryssord

Innsending

Løsningen sendes
Utdanning, Postboks 9191
Grønland, 0134 Oslo, innen
6. januar 2018 (send hele
siden). Merk konvolutten
«Julekryssord».
To vinnere får boksjekk.

Navn _____

Adresse _____

	IKKE DESTO MINDRE	§ 3-11	MIRAKEL HÅRSK PRYDE		PAVE	GLØDE	POP FRANSK ØY	RIDENDE FØLGE REISTE	TEGNE
						FIRMA SANG			
STED I LENVIK TEGN		GRUNNLAG KARTAGO TESTER			LEGGE STEIN		STEMME		
					TITAN KLAGE		KRATT KLIPPE		
GODS DYR						OM-STRIDT TEMA			
			HEGREM 2017	DIKT IKKE		MOBEL KJENT-MENNENE			
DESSERT ORDNE		ÅPNING VESTRE SYDNES	PÅBUDT ETTER GULATINGS-LOVEN	EKS FYLKES-MANN	KOMIKER EFFEKT-ENHET	DRIV-VOGN		KOM-MUNE	
			FUGL GRUS	ELV FRUKTEN HAST		LEKER			
		KANON			BEDOM-MELSE	HVALER CIRKA		UORDEN SJARM	
DOP KONKUR-RANSE		AXEL JENSEN-ROMAN GNÅLET		YRKE FERSK		BANDE-LEDER		AFRIKAN-ER	
					GROV	UNIVERSITETS-SYKE-HUS	FJELL-TOPP	SAUELYD BESKRIV-ELSER	
OSTEN	HIMMEL-GUD RØYK		HOLME	FAR LAWREN-CIUM	KONGE	5. TONE	BANNING FJELL	HVILTE	
MUSIKK				ENGELSK AS DRIKK	JAPANSK DRAMA	MENTE	VERK-STEDE PLANTE		
LUKTER SØLV			RUNGE	PEDAL-ENE PYNT		JEVN		KAMME STOR (PREFIKS)	
	PLANKE BJELKE				ANTAR	FOR-KJØPS-RETT OVER-FALL		BUTIKK-KJEDE	
LEM KOFTE		TALLORD BEHOL-DER		TRÅKK SLAG		PATINA	VÆSKE		
			NORD-MANN STOFF		MAN	GRAN-NEN DYR OKSY-GEN-KRE-VENDE		FOR-FATTER	
ÅNDS-FRAVÆR-ENDE	TOPP-PUNKT BELOP			ORDENS-KARAK-TER			OPPRØR-ER FISK		
				GYLF	SVAR BETALT	TVINGE	LITE BARN SELGE	1/1000 LITER SMINKE	
GI HUSLY			3. TONE JOD	MUSIKK ER-KLÆRTE			BRONSE-VINNER		
BREKK-MIDDEL							EVIGHET GRUPPE	TRILOGI	
	SMILTE MODER-NE		DYR PLUSS		HAR GITT UT "DYR-ENES BARN"	BYRÅ UTROP	EIN-STEINIUM	DELSTAT EN CAPONE	
SPISTE									
HENGE-KNOTT			PLANTE			PROVINS OG BY I ITALIA			

Minneord

● Bjarne Føleide

Rektor Bjarne Føleide døde 24. oktober 2017 og ble begravet i en fullsatt Råholt kirke fredag 3. november.

Bjarne ble født på Føleide i Gloppen kommune i Sogn og Fjordane 9. september 1932.

Han utdannet seg som lærer på Elverum Lærerskole og tok videreutdanning i gymnastikk og spesialpedagogikk. På Elverum Lærerskole møtte han sin kone, Gerd. De var født på samme dag og samme år, de delte samme yrke, og fikk etter hvert en stor og sammensveiset familie; tre døtre, åtte barnebarn og fem oldebarn.

Familien flyttet først til Fredrikstad, og der arbeidet Bjarne som lærer på Trara skole i Glemmen kommune.

I 1968 flyttet familien til Eidsvoll, og Bjarne ble rektor på Fagerhøy skole. Her bygde han opp et skoletilbud til psykisk utviklingshemmede barn. Han var en pionér på det spesialpedagogiske området. Han så at også disse barna trengte stimulering til aktivitet og læring, og han utviklet en god skole for elevene på Fagerhøy. Han videreførte dette arbeidet seinere som rektor ved nye Eidsvoll Verk skole. Skolen fikk en egen avdeling for elever som hadde behov for et spesielt tilrettelagt tilbud. Bjarne kjempet for at disse elevene skulle inkluderes og inkluderes i det ordinære skoletilbudet. Avdelingen fikk etter hvert høy faglig kompetanse.

Jeg ble kjent med Bjarne Føleide da han ansatte meg som lærer på gamle Eidsvoll Verk skole i 1978, og jeg arbeidet sammen med ham der til han gikk av med pensjon i 1996. Jeg vil takke for den romslighet og tillit han viste oss lærere. Han gav oss rom til å prøve ut nye ideer og metoder. Det stimulerte oss til videreutvikling og hans tillitsbaserte ledelsesform har betydd mye for min utvikling som lærer. Vi hadde også mye moro på jobben.

Bjarne var en nytenkende pedagog og skoleleder, og da nye Eidsvoll Verk skole skulle bygges, la han ned en betydelig innsats for at det skulle bli et pedagogisk gjennomtenkt og framtidsrettet skolebygg. Skolen har stått seg gjennom tre skole-reformer og den er fortsatt godt tilpasset dagens krav.

Som rektor skapte Bjarne et trygt og inkluderende skolemiljø for både voksne og barn. Han var på fornavn med alle og var høyt respektert. Han utviklet Eidsvoll Verk skole til å være et samlingspunkt i nærmiljøet, og han møtte alle foreldre med respekt og forståelse.

Bjarne Føleide var også lokalpolitiker i mange år og satt både i formannskapet og kommunestyret i Eidsvoll kommune. Bjarne Føleide hadde stor personlig integritet og var høyt respektert i alle politiske leire.

Fred være med hans gode minne.

Marianne Braaten

FOTO PRIVAT

Endre Lien

Advokat i Utdanningsforbundet

FOTO OLAV HEGGØ/FOTOVISJON

Lov
og
rett

Lønn og feriepenger

Manglende utbetaling

Som arbeidstaker kan man oppleve at arbeidsgiver ikke utbetaler lønn eller feriepenger til avtalt tid. Årsaken kan være at arbeidsgiver ikke kan betale.

Vi ser gjennom saker stadig flere eksempler på at private barnehager kommer opp i et økonomisk uføre der arbeidsgiver ikke kan betale ut lønn eller feriepenger.

Det er også viktig å være oppmerksom på pensjonsforholdene i barnehagen i den forbindelse. Det er eksempler i saker på at barnehagen ikke har betalt pensjonspremie for en bestemt periode, og i verste fall at pensjonsinnskuddet til de ansatte ikke er overført til forsikringsselskapet.

Dersom arbeidsgiver ikke kan betale ut lønn eller feriepenger, kan virksomheten slås konkurs.

Det er viktig å ha kunnskap om hva man skal gjøre i slike situasjoner. Nedenfor følger kort informasjon om fremgangsmåten og hva som er å vesentlig å passe på i slike sammenhenger.

Ta kontakt med arbeidsgiver

Det er viktig at man først tar kontakt med arbeidsgiver for å få vite hvorfor man ikke har fått lønn og/eller feriepenger man har krav på.

Man må uansett ikke vente for lenge før man går videre med saken. Hvis tiden går, kan man tape rettigheter hos den statlige lønnsgarantien.

Nav Lønnsgaranti

Lønnsgarantien skal sikre at arbeidstaker får utbetalt lønn, feriepenger og annet arbeidsvederlag som du har til gode, men som arbeidsgiver ikke er i stand til å betale på grunn av konkurs, offentlig skifte av insolvent dødsbo, tvangsavvikling av selskap og offentlig administrasjon av forsikringsselskap eller bank. Det viktige er fristene:

– Lønnskravet må ikke ha forfall lenger tilbake enn 12 måneder før den dagen begjæring om konkurs kom inn til tingretten (fristdagen). Denne fristen er absolutt.

– Feriepenger opptjent i samme år som fristdagen og året før. Etter konkursåpning dekkes krav i inntil én måned regnet fra konkursåpningsdagen. Dette gjelder også hvis det er avtalt eller lovfestet lengre oppsigelsestid.

Det er altså vesentlig å følge opp lønns- og feriepengekravene og sikre at man ivaretar fristene overfor Nav Lønnsgaranti.

Er man passiv og venter på at andre skal begjære arbeidsgiver konkurs, risikerer man at lønns- og feriepengekravene blir for gamle til å kunne dekkes av garantien. Man kan derfor bli nødt til å sørge for at det blir åpnet konkurs.

Begjæring om konkurs

Bestemmelsene om konkursbegjæring følger av konkursloven paragrafene 63, 66 flg.

Hvis det varsles om at lønn ikke vil bli utbetalt neste måned, bør arbeidsgiver få et tilsvarende svar med en gang. Eksempel på tilsvarende svar til arbeidsgiver:

«Vi viser til henvendelse fra arbeidsgiver dd.mm.åååå.

Arbeidsgiver varsler her at det ikke vil bli lønnsutbetaling neste måned grunnet manglende/reduert tilskudd fra kommunen for inneværende kvartal.

Dersom lønnsutbetaling uteblir, varsles med dette påkrav fra de ansatte/Utdanningsforbundets medlemmer. Arbeidsgiver vil da gis 5 ukes frist for betaling. Ved manglende utbetaling etter påkrav vil kravet følges videre betalingsoppfordring (konkursvarsel)».

Etter at konkurs er åpnet, må man søke lønnsgarantidekning ved å melde kravet sitt til bostyrer.

Konkursrådet

Konkursrådet har laget ferdige maler, blant annet konkursbegjæring, på sitt nettsted konkursraadet.no

«Hvis tiden går, kan man tape rettigheter.»

Fra forbundet

● **Utdanningsforbundet**

Steffen Handal | leder

FOTO: MARIANNE RUUD

#Metoo angår oss alle

Det startet med at noen bestemte seg for å ta til motmæle mot seksuell trakassering og overgrep. Kvinner sto fram med sine historier, delte hverandres historier og skapte på kort tid en internasjonal bevegelse. Med sine fortellinger sørget de for at et stadig tydeligere bilde avtegner seg. Seksuell trakassering er noe det forekommer mye av, ikke bare på julebord og i utelivet, men i hverdagen, på arbeidsplassen, i det offentlige rom og i hjemmene.

#Metoo-bevegelsen har gradvis endret karakter. Nå er den ikke lenger noe som kun bæres fram av ofrene. I mange land er vi i ferd med å få en skarp og selvkritisk offentlig samtale om seksuell trakassering. Det er veldig bra. Kanskje kan dette bli en bevegelse som skaper reell endring og gjør at det blir langt vanskeligere å slippe unna med det for dem som står bak trakasseringen.

Seksuell trakassering er ikke noe som kun berører offer og utøver. Det angår oss alle. Dette gjelder også for kjønnsperspektivet, som så tydelig avtegner seg. Seksuell trakassering er maktmisbruk, i all hovedsak forårsaket av menn og rettet først og fremst mot kvinner. Dette er uomtvistelig. Derfor er dette også noe som angår alle menn. Hvilket ansvar tar vi i situasjoner der seksuell trakassering og overgrep faktisk skjer? Og hvilket ansvar tar vi i den bevegelsen modige kvinner nå har skapt et grunnlag for? Det er ikke tid for at menn sitter stille i båten, skrev redaktør Bjørgulv Braanen i Klassekampen 21. november. Det er jeg helt enig i.

#Metoo handler om respekt for andre mennesker, om det å opptre anstendig. I uminnelige tider har det vært slik at det eksisterer normer for hva som er god og akseptabel opptreden mellom folk. Disse normene har vi alle fått møte gjennom vår deltakelse i fellesskapet. Det uakseptable er blitt tatt tak

i, av familie, av venner, av naboer, av kolleger på arbeidsplassen. Men altså ikke alt. Seksuell trakassering har fått passere, i altfor mange miljøer og i altfor lang tid. Det har blitt håndtert som noe uavvendelig, noe «noen» bare gjør og som utsatte grupper, les kvinner – men også homofile, lesbiske, transpersoner og bifile, må være forberedt på og beskytte seg mot så godt de kan. Det er ikke godt nok. Den manglende kollektive reaksjonen på ulike former for seksuell trakassering har, om vi ser globalt på dette, medført at millioner av kvinner er blitt ofre for ulike grader av overgrep.

Noen av oss har et ekstra ansvar. Vi lærere er utvilsomt blant dem. Vårt arbeid er verdibasert, vi skal medvirke til at barn og unge utvikler samværsformer preget av respekt for den enkelte. Det må innebære å støtte unge mennesker i deres strev med å mestre tydelig grensesetting for egen del og med å bli modige nok til å si tydelig fra også når trakassering og overgrep rammer andre enn dem selv.

Samlet sett er barnehage og skole også landets største arbeidsplass. Vi kan, i det store bildet, trygt gå ut fra at seksuell trakassering av kolleger har forekommet en rekke ganger. Det samme gjelder for vår egen fagforening. Der er sannsynligheten trolig større, fordi tillitsvalgte oftere samles til arrangementer som varer over flere dager og der mange nyter alkohol.

#Metoo har satt dette på dagsordenen. Det er tid for flere stemmer. I Sverige har Lärarförbundet laget nettsiden #Metoo: Råd och stöd för dig. Den retter seg ikke bare mot dem som er rammet, men mot tillitsvalgte og medlemmer generelt.

Vi må alle ta ansvar. Bare gjennom kollektiv ansvarlighet kan vi greie å motvirke seksuell trakassering.

«Seksuell trakassering er ikke noe som kun berører offer og utøver.»

Foreldre etterspør kompetanse i barnehagen

Ein gjennomgang av foreldreundersøkingane viser at foreldre til dei minste barna i barnehagen har vorte meir opptekne av kompetansen hos dei tilsette.

Foreldre har alltid vore, og er framleis, svært nøgde med barnehagen. Men tala viser tydeleg at foreldre dei siste åra ser på kompetansen hos personalet som viktigare enn tidlegare.

Klar auke i kva foreldre etterspør

– Foreldre legg heilt klart meir vekt på utdanning og kompetanse hos dei tilsette enn før. I 2004 meinte 41 prosent at det var viktig at dei tilsette hadde pedagogisk utdanning. I 2014 hadde dette auka til 65 prosent, seier forskar Lars Gulbrandsen ved NOVA.

Gulbrandsen har samanlikna svara frå foreldreundersøkingane TNS Gallup har gjennomført dei siste 20 åra. I utforminga av spørsmåla har han sett på det som ein har spurt foreldre om i tidlegare undersøkingar, for å kunne sjå svara i eit større perspektiv.

Nestleiar i Utdanningsforbundet, Hege Valås, seier det er gledeleg og naturleg at foreldre no spør meir etter kompetanse i barnehagen sidan barnehagetilbodet er godt utbygd.

– Det er også i tråd med det Utdanningsforbundet meiner eit godt barnehagetilbod skal vere. Det trengst ein solid lærarstand også for barna i barnehagen. Det er trass alt starten på utdanningsløpet til barna. Det er bra at foreldre har fått augo meir opp for dette, noko også fleire politikarar etter kvart har fått, seier ho.

Utdanningsforbundet meiner det bør lovfestast ei barnehagelærarnorm på minst 50 prosent.

Skuleførebuing ikkje viktigast

Undersøkinga viser også at foreldre ikkje synest det er dei skuleførebuande aktivitetane som er det viktigaste i barnehagen.

Foreldre har vorte meir opptekne av kompetansen hos dei tilsette. FOTO UDF

– I den grad det er eit press mot barnehagane til å drive meir med skuleførebuande aktivitetar, så kjem ikkje dette presset frå foreldre. At barna i barnehagen skal lære noko som førebuing til skulen, kjem langt ned på foreldre si liste over kva som er viktig i barnehagen, seier Gulbrandsen.

Hege Valås meiner barnehagen i seg sjølv er skuleførebuande:

– Den omsorga barn får i barnehagen, og det sosiale grunnlaget barnehagen gir for lek og vennskap hos barn, er i seg sjølv viktig for barnet si vidare utvikling og læring. Slik sett er det ingen motsetnad mellom det at barnehagen er eit tilbod som er godt og verdfullt for barnet her og no, og at han samstundes er eit tilbod som gir barnet eit godt utgangspunkt for skulegangen, seier ho.

Det som framleis er aller viktigast for foreldre, er at barnet får omsorg og tryggleik frå dei vaksne, at barnet får leike med andre barn, og at barnet lærer seg å vere saman med andre menneske.

Fakta

● Lars Gulbrandsen ved Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA), har fått TNS Gallup til å gjennomføre ei foreldreundersøking som rettar seg mot foreldre til barn under 3 år.

● Undersøkinga er ein del av forskingsprosjektet «Blikk for barn», som igjen har eit tett samarbeid med GoBaN-prosjektet. Gulbrandsen har samanlikna svara frå foreldreundersøkingane dei siste 20 åra.

● I utforminga av spørsmåla har han sett på kva ein har spurt foreldre om i tidlegare undersøkingar, for å kunne sjå svara i eit større perspektiv.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Lærere mener de b

Flere lærere advarer nå kraftig om at tendensen til å overstyre lærernes skjønn har fått pågå altfor lenge.

FOTO UTDANNINGSFORBUNDET

Én av fire grunnskolelærere sier de har opplevd å få pålegg som strider imot det de mener er best for elevene. Det viser en spørreundersøkelse gjennomført av Respons analyse blant 819 grunnskolelærere på oppdrag fra Utdanningsforbundet.

– Dette er et tegn på at vi er på ville veier og risikerer at skolen settes i revers, fastslår Steffen Handal, leder i Utdanningsforbundet, i Dagsavisen 15. november.

Han mener politikerne skal sørge for ressurser og ta et overordnet ansvar.

– For det første ser det ut til at politikere og lokale skolemyndigheter overstyrer fagligheten til lærerne på bekostning av hva som er best for elevene. Derne st mener jeg det er særdeles urovekkende at dette problemet har fått lov til å vokse seg så stort, sier Handal til avisen.

Advarer mot detaljstyring

I Lærerrollerapporten kommer det fram at lærerrollen er «overlesset med forventninger». I tillegg har lærerne i større grad enn før blitt iverksettere av politikk som kommer ovenfra.

– Dette står i sterk kontrast til Stortingets intensjon om at det er lærernes ansvar og fag-

Kurs i Utdanningsforbundet

Utenforskap 2018: Den tvetydige omsorgen

5.-6. mars arrangerer vi konferansen Utenforskap 2018 i samarbeid med KLM-Lahnstein. Konferansen holdes i Lærernes hus og tema i år er «den tvetydige omsorgen».

Omsorg er en grunnleggende forutsetning for all menneskelig eksistens. Omsorg handler om hvordan vi tar vare på hverandre. Men er omsorg alltid godt? Kan omsorg fra «gode hjelpere» føre til avmakt, hjelpeløshet og ytterligere krenkelse?

Hvordan realiserer vi den gode omsorgen? Til konferansen kommer Kjell Ribert, Henrik Syse, Anette Holmgren, Unn Irene Aasdalen, Odin Lysaker, Tore Frost, Petter A. Ringen, Trond Diseth og Lene Cathrin Hansen.

Kritikk, lojalitet og ytringsfrihet

7. desember inviterer vi til en svært aktuell konferanse i Lærernes hus. Vi har invitert en rekke dyktige fagfolk til å snakke om dette temaet.

Er lojalitet ensbetydende med lydighet? Bør man trofast følge leders bestemmelse eller er et kritisk blikk og i ytterste konsekvens varsling også en form for lojalitet?

Til konferansen kommer bl.a. sosiolog og forsker Rasmus Willig, lege og psykiater Anne

blir overstyr

lige skjønn som skal avgjøre hvilke metoder og virkemidler som skal tas i bruk i undervisningen. Stortinget sa dette i forbindelse med at det behandlet fornyelsen av Kunnskapsløftet i fjor høst, forklarer Steffen Handal.

Flere lærere advarer nå kraftig mot at tendensen til å overstyre lærernes skjønn har fått pågå alt for lenge. De peker på at detaljstyring, særlig knyttet til hvordan elevene skal vurderes, innsnevrer skolens oppdrag og mandat.

Rektorer i skvis

Undersøkelser har vist at rektorene havner i en skvis, og at de er under press for å oppnå resultater. Sterk mål- og resultatstyring innsnevrer rektors handlingsrom, og dette presset overføres til lærerne.

– Lærere ser at fokus flyttes fra selve faget og over mot smale vurderingskriterier. Dette fører noen ganger til at elevene mister mye av gleden og motivasjonen for faget. Kommunen og sentrale skolemyndigheter har bestemt hvordan lærerne skal gjøre jobben sin, mens lærerne sier at dette ikke gagner elevene, sier Handal, og fortsetter:

– Vi risikerer å få en dårligere skole av dette. Vi risikerer å få en skole som trekker lærerne vekk fra vurderinger av hva som er best for elevene, og inn i en funksjonærrolle der de bare gjør det de får beskjed om, advarer Steffen Handal.

Uheldig utvikling

Det er en utvikling han mener er svært uheldig. – Vi fornyer skolen i disse tider og er inne i en

prosess hvor vi skal revidere skolens læreplan. Ikke la oss gjøre den samme feilen som vi gjorde med Kunnskapsløftet. Den gang laget vi læringsmål for elevene uten å diskutere hvordan kunnskapen de tilegner seg skal vurderes, sier Handal.

Han mener at vi i arbeidet med fagfornyelsen må vi se mål og vurdering i sammenheng, noe Regjeringen så langt ikke har lagt opp til.

Om undersøkelsen

Respons analyse har på oppdrag fra Utdanningsforbundet gjennomført en spørreundersøkelse blant 819 grunnskolelærere.

● På spørsmålet «har skolen du jobber ved opplevd å få pålegg fra lokale skolemyndigheter/ politikere som strider mot lærernes profesjonelle vurderinger?» er det på landsbasis 23 prosent av grunnskolelærerne som svarer at de har opplevd dette.

● I Oslo svarer 28 prosent at de har opplevd slike pålegg.

● Blant lærerne som opplever påleggene som problematisk, svarer over 90 prosent at det har ført til at de ikke kan velge det undervisningsopplegget de mener er best for elevene.

Du finner hele undersøkelsen på udf.no

Kristine Bergem, professor i teologi og etikk, Paul Leer Salvesen, mobbeombud Bodil Haug, professor i filosofi Arne Johan Vetlesen, Guro Slettemark, generalsekretær i Transparency International Norge og nestleder i Utdanningsforbundet, Terje Skyvulstad.

Les mer på www.udf.no/kurs

Til konferansen kommer blant andre professor i filosofi Arne Johan Vetlesen. FOTO UNIVERSITETET I OSLO

Forsikringspapirene dine for 2018 er klare

Nå er dine forsikringsdokumenter for 2018 produsert.

FOTO ANNA-JULIA GRANBERG

I løpet av desember vil du motta dine forsikringspapirer.

Du får alltid elektroniske dokumenter på Min side, men har du har valgt å fortsatt ha dem på papir, vil du få dem tilsendt i posten som før. Viktig: Om du ønsker å gjøre endringer for dine forsikringer for 2018, må dette gjøres innen 19.01.2018. Gjør endringene på Min side, eller kontakt oss på mail forsikring@udf.no

Forbedringer 2018

Grunnforsikringen vil nå gi utbetaling fra 1 prosent invaliditetsgrad etter en ulykkeshendelse, mot 10 prosent tidligere. Reiseforsikringen er forbedret med høyere forsikringssummer på enkelte dekninger, blant annet er egenandelsdekningen på leiebil økt til 10.000 kr. Innboforsikringen er utvidet til å omfatte sanering av kakerlakker, dette gjelder også for leilighet som benyttes i forbindelse med jobb eller skolegang, og for barns studiested i Norden. Barneforsikringen dekker nå også skoldingskader.

Reisekortet finner du i appen

Skal du ut å reise i julen og vil ha reisekortet med deg? Last ned Utdanningsforbundets egen app, UDF Medlem, der finner du reisekortet. Har du reiseforsikring for familien, vil reisekortet kun være synlig for den personen som reiseforsikringen står på, men du kan enkelt dele reisekortet med andre, ved å trykke på «del» inne i appen. Du finner også alltid reiseforsikringsbevis på Min side. Les mer og last ned:

udf.no/medlemsapp.

Neste utgåve av UTDANNING kjem 12. januar

Imedan kan du halda deg løpande oppdatert på nyhende i utdanningssektoren på utdanningsnytt.no

UTDANNING
PÅ NETT >
UTDANNINGSNYTT.NO

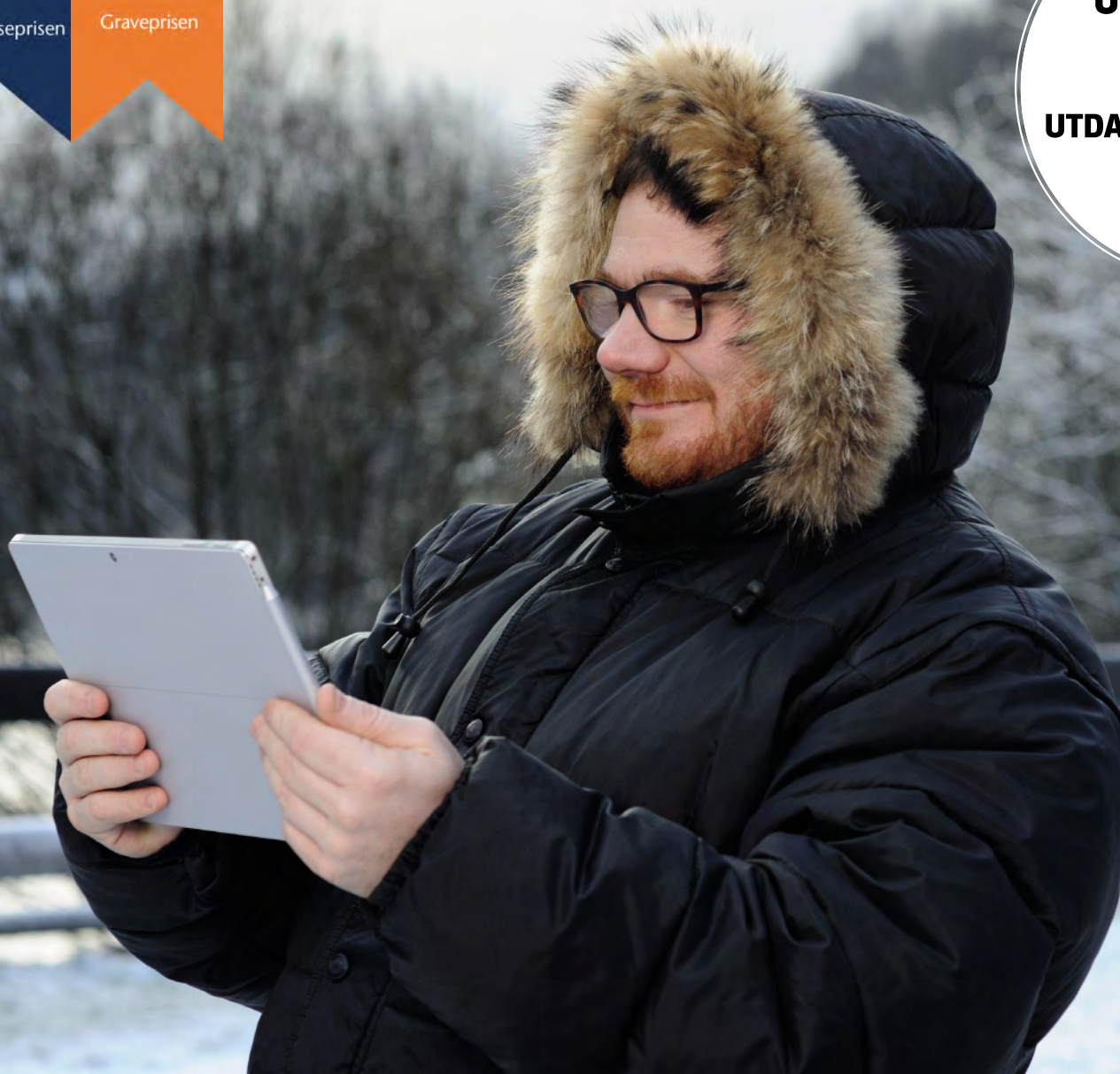

Foto: Khomulo Anna /
Shutterstock

**FØRSTE
STEG**

BEDRE SKOLE

YRKE

spesialpedagogikk